

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ BILUNARĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Anal VI

Cultura, cultura va scăpa pe Români și cultura
numai națională poate fi. A. Papiu Ilarianu

Un

N-rii 16-17

CLUJ, 1 și 15 Septembrie 1929

exemplar:

Lei 30

CUPRINSUL:

PROBLEME ECONOMICE: Problema cooperăției din Ardeal —	Grațian C. Mărcuș
ACTUALITĂȚI: Invățătorii — — — — —	Horia Trandafir
Reorganizarea Asociațiunii culturale „Astra” — — — — —	Grațian C. Mărcuș
PROBLEME SOCIALE: Metoda monografică în Sociologie — —	Traian Herseni
Urme vechi de asigurări sociale în Ardeal — — — — —	Gheorghe Enescu
EUROPA CONTIMPORANĂ: Două expoziții în Spania: Barce-	
lona—Sevilla — — — — —	Flaviu Șuluțiu
DISCUȚII LITERARE: Ortografii istorice, pseudo- și quasi-fonetice	Dr. I. Ol. Ștefanovici-Svensk
„Pe frontul de vest nimic nou” — — — — —	Gheorghe Munteanu
PAGINI LITERARE: Trecea . . . de Elena Văcărescu. (Poezie)	
trad. de — — — — —	I. Constantinescu-Delabaia
BULETIN BIBLIOGRAFIC X. — — — — —	Ion Mușlea
CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE: Un capitol de istorie	
culturală a Ardealului: „Universitatea Daciei Superioare” de Oni-	
sifor Ghibu — — — — —	Cronicar
FAPTE, IDEI ȘI OBSERVAȚIUNI: Omagierea Elenei Văcă-	
rescu. — Scrisorile dlui I. Mihalache. — Mica Antantă a Stu-	
denților — — — — —	Red.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA: CLUJ, PIAȚA UNIREI No. 8.
GALEA VICTORIEI No. 51.

Abonamente: Pe un an 600 lei. Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite în America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an.

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE

Un capitol de istorie culturală a Ardealului: „Universitatea Daciei Superioare“ de Onisifor Ghibu

Vorbind într'unul din numerele noastre anterioare, despre aceea monumentală monografie a Ardealului, Banatului și a părților ungurene editată de guvern, din prilejul serbărilor Unirii, am făgăduit să revenim asupra unora din stadiile cuprinse în paginile ei.

Ne împlinim astăzi această promisiune, făcând o scurtă dare de seamă despre studiul dlui prof. univ. Onisifor Ghibu: **Universitatea Daciei Superioare (Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul vol. II; și în extras).**

Dela început o mărturisim, fără teamă de exagerare: studiul dlui Ghibu este un adevărat capitol de istorie culturală a Ardealului. Unele din știrile cuprinse în partea lui istorică se mai puteau găsi prizărite, ici-colo, prin paginile revistelor sau a cărților de specialitate; altele privitoare la activitatea universității românești, le cunoaștem înșine, urmărind de aproape desfășurarea prodigioasă a acestei activități. Nu mai văzându-le pe toate sistematizate într'un studiu, atât de luminos și atât de cald, ne putem da seama însă de uriașele eforturi cari s'au făcut în Ardealul robit pentru crearea unei Universități românești, de spiritul înalt în care s'a realizat, odată cu plinirea vremilor, acest vis drag ardelenilor, de activitatea culturală, fără pereche, a noii universități și de rolul covârșitor pe care îl îndeplinește ea în ridicarea noastră culturală. Lucrarea dlui Ghibu face un imens serviciu înaltei instituții a Ardealului. Cine o răsfoiește nu poate să nu iubească această instituție și să o sprijine. Deaceea o dorim cât mai răspândită. O dorim chiar tradusă într'una din limbile europene și răspândită peste hotare; ea ne face o propagandă justă, ea va storce admirație nu numai pentru Universitate, a cărei activitate a schițează, ci și pentru poporul care hrănește în sânul său o instituție, care aduce servicii reale culturii europene.

Lucrarea dlui Ghibu se poate împărți în trei părți: Partea I cuprinde capitolele: „Inceputurile învățământului superior în Transilvania. — Primele Universități”; „Năzuințele Românilor ardeleni pentru o Universitate națională” și „Universitatea ungurească din Cluj”.

Partea a II cuprinde capitolele privitoare la întemeierea și organizarea Universității românești („Universitatea românească a Ardealului; Organizarea învățământului în noua Universitate” și „Deschiderea și Inaugurarea solemnă a Universității”).

Partea a III cuprinde activitatea Universității Regele Ferdinand I, în anii 1919/20—1928/29.

Între partea a II și a III autorul a intercalat un amuzant intermezzo: „O aventură și o mistificare: Universitatea din Cluj „în exil”. El tratează despre Universitatea dela Seghedin, pe care Ungurii au ținut-o până nu de mult, drept Universitatea din Cluj, exilată temporar acolo.

După cum s'a putut vedea din înșirarea capitolelor, partea I cuprinde încercările și realizările de învățământ superior în Transilvania și străduințele Românilor de a avea o Universitate națională. Partea aceasta este străbătută de un dramatism impresionant. De o parte se găsește eforturile îndărătnice ale stăpânilor austriece și ungurești de a da Ardealului o Universitate care să schimbe fața lui românească, iar de lăta eforturile neîntrerupte ale Românilor de a-și crea o Universitate a lor. Ideea unei Universități românești a urmărit pe conducătorii româninii ardeleni în cursul sec. XIX și în al XX fără oprire. Aproape nu era o adunare politică sau culturală în care ea să nu se pună. Numeroase petiții au luat drumul Vienei, pentru a o cere împăratului. Un Iancu, un Sterea-Șuluțiu, un Iacob Mureșanu, etc. își testează averea sau inițiază colecte pentru întemeierea ei. Ideea aceasta se ridicase atât de mult în centrul revendicărilor ardeleni, încât Xenopol cerea în 1914 ca realizarea ei să fie cea dintâiu condiție a împăcării cu Ungurii. Dl Ghibu arată cum noi Români eram destul de pregătiți pentru a susține o astfel de instituție și a-i da o înaltă menire culturală. Am fi avut destui învățați pentru a recruta un corp profesoral, în orice caz superior celui cu care a fost înzestrată Universitatea ungurească la întemeiere. Iar studenții ar fi alergat cu drag, în număr corăspunzător, căci liceele ungurești din Transilvania erau pline de elevi români. Necorăspunzând necesităților sociale și culturale ale Ardealului încercările de învățământ superior ale Austrieicilor și în urmă Universitatea ungurească, înființată la 1872, au fost niște instituții hibride, urite de majoritatea populației, gata să se prăbușească la orice schimbare a vremurilor. E deosebit de important capitolul consacrat Universității ungurești, pentru că în el autorul arată în mod documentat ce scopuri odioase, dușmane civilizației au stat la baza acestei instituții, cât de inferioară a fost ea Universității de astăzi, atât ea activitate didactică, cât și socială. De aceea Români au urit-o și au înecunjurat-o, preferind să ia drumurile străinătății. Hibriditatea răposatei instituții a fost unul din puterni-

cele argumente ale întemeierii Universității românești.

Partea a doua a lucrării dlui Ghibu, care tratează întemeierea și organizarea Universității, cuprinde multe documente inedite, autorul însuși fiind părtaș și adeseori inițiator al evenimentelor, în calitate de secretar general al Resortului Instrucțiunii și director al Invățământului Superior. O idee se desprinde, impresionantă, din aceasta parte: abnegația și dragostea de interesele superioare ale neamului de care au fost conduși organizatorii Universității Daciei Superioare. A fost, într'adevăr, mare răspunderea care și-au luat-o asupra lor acești bărbați luminați, întemeind o Universitate, fără să țină seamă de tradițiile celorlalte universități românești, neconducându-se decât de nevoile superioare ale Ardealului, ale românismului și ale civilizației.

Vremea a dovedit îndeajuns că inspirația lor a fost fericită. E ceace se vede din partea a III a lucrării dlui Ghibu. Partea aceasta ar fi trebuit să fie cea mult mai extinsă. Lucrarea fiind menită să apară în cadrele unei monografii, autorul s'a mulțumit să înșire titluri de lucrări, tabele statistice și relații cu societatea și cu celelalte Universități din țară și streinătate. O analiză mai detaliată a activității se va face într'o lucrare mai mare, pe care o așteptăm cu mult interes. Dar o simplă aruncare de privire peste aceste tablouri statistice și înșirări de nume este de ajuns pentru a te convinge de imensa operă culturală a Universității Ardealului, de înaltul spirit de dreptate socială și de civilizație în care s'a desfășurat această operă. Credem și noi cu autorul, că instituția aceasta „n'a fost întrecută în prestațiuni de nici una din Universitățile europene, create sau naționalizate după războiu”.

Astfel fiind Universitatea din Cluj este o mândrie a Românismului. Prestigiul ei trebuie apărat și ridicat mereu.

Cronicar.

În atențiunea studenților. — A apărut **Călăuza studentului din Cluj** de I. Vătășeseu, îmbogățită cu multe informații noi pentru 1929—30 foarte prețioase pentru toți cei ce vreau să se înscrie la Universitatea din Cluj. Ea se găsește la intendantul și portarul Universității, precum și la toate instituțiile de Invățământ superior din Cluj.

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ BILUNARĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Director: Ion Clopoșel

Redacția și Administrația:
CLUJ, { Calea Victoriei 51. Telefon: 308
Plața Unirii No. 8.
CLUJ, 1 și 15 Septembrie 1929

Anul VI

Nr. 16—17.

Un exemplar: Lei 30

Problemele cooperăției din Ardeal

Organizarea economică a țărânimii este o datorie ce trebuia îndeplinită a doua zi după ce ziua libertății ne-a răsărit. Nu s'a făcut această organizare cu temei, de aceea azi ne zbatem într'o criză economică cumplită. Lipsind instituțiile economice țărănești munca țărânimii a devenit un etern obiect de speculă. Numai prin tovărășii se poate organiza rațional viața economică rurală, iar acestea înseamnă bănci populare, cooperative de consum, agricole etc.

Dacă în celelalte părți ale țării mișcarea cooperativă are un trecut de două-trei decenii, în Ardeal și Banat ea este de o dată recentă și anume de după unire. Este adevărat că istoric începuturile cooperăției române, de pretutindeni, se găsesc în Ardeal. Și e un fenomen remarcabil, ce trebuie relevat deosebit, că, cu toate că Românii trăiau împărțiți între diverse împărății, nu numai mișcarea sufletească, ci și cea economică circula și se întărea în toate straturile populației românești. În anii 1870—1880 s'au organizat mai multe societăți în Ardeal, pe baze cooperative. Îndeosebi în părțile Sibiului și ale Năsăudului. E fapt dovedit că băncile cooperative din Năsăud și Ilva-Mare (j. Năsăud) au servit ca model începuturilor de organizare economică a sătenilor din județul Gorj. Dincolo de Carpați, în Oltenia, la început, mai apoi în toată țara s'a dezvoltat o mișcare cooperativă, care, înainte de război a stors admirația străinătății. Dincoace organizarea economică financiară a luat altă cale, a capitalismului. Înainte de război ea apăra, cu toate acestea

interesele țărânimii, căreia i-a fost de un ajutor neprețuit. După război însă ea și-a părăsit vechea ei legătură cu țărâtimea, care i-a dat puterea de viață, îndreptându-se spre operațiunile financiare capitaliste, având prea puțin de-a face cu țărâtimea, sau chiar dacă mai lucra cu ea, n'o mai ajuta ci mai de grabă, o exploata fără milă.

În acest fel zorile libertății naționale au adus țărânimii ardeleni și perspectiva nu tocmai îmbucurătoare a lipsei integrale de orice organizare economică a vieții rurale de care să se poată folosi în mod real. Aici se arată greșala ireparabilă a acelora, căroro li s'a hărăzit să guverneze destinele acestui popor în primii ani de după unire. Ei n'au văzut că țărâtimea este lipsită de instituții economice. Dacă în Ardeal ele au lipsit cu desăvârșire, și în celelalte părți ale țării micile cetățui economice țărănești, băncile populare sătești, și-au pierdut, prin deprecierea valorii monedei, mai bine de trei părți din puterea lor financiară de dinainte de război. În fața luptei de organizare economică a țării, țărâtimea română de pretutindeni, dar îndeosebi cea din Ardeal, a stat fără nici o armă, fără nici o apărare, fără mijloace reale de lucru. În fața vijeliilor economice ea stătea cu capul gol, cu cămașa descheiată și numai cu pumnii încheștați, ca atunci... în tranșeele dela Mărășești.

Lipsa de vederi largi și de cunoștințe adânci ale realităților economice din păturile de jos ale țărânimii, care a stăpânit zece ani conducerea țării, a adus acolo, unde se putea prevedea: la in-

frângerea economică, la criza cumplită în care ne zbatem cu ultimele puteri pentru a ne salva. Aceea care a pierdut mai mult de pe urma acestor zvârcoliri este tocmai țărâtimea românească, aceea care, aici în Ardeal, este toată puterea națiunii noastre, nu numai sufletească, dar și economică.

Astăzi însă ni se deschid alte orizonturi. Interesele țărânimii noastre sunt privite cu alți ochi, cu alte vederi, cu alte sentimente sincere pentru propășirea ei. Noul legi economice, îndeosebi cea a cooperăției îi dau posibilitatea sinceră de dezvoltare. Și în pragul noului drum, pe care vrem să-l străbatem, cu dorința de a aduce progres sincer și real păturei rurale, trebuie să examinăm întâiu ce avem de făcut și pe urma cum și în ce condițiuni să realizăm propunerile noastre.

În restul țării, afară de Transilvania, vechile organizații cooperatiste și-au revenit, încet-încet, nu la puterea de odinioară, ci măcar s'au reclădit o parte din zidurile micilor cetățui rupte de devalvarea financiară. Injgheburile existau, o tradiție frumoasă de asemenea, și cu toate că politica economică generală nu vroia să le creieze o atmosferă favorabilă de dezvoltare, prin puterea lor intrinsecă unitățile cooperatiste se întăreau mereu, adunau capitaluri și membri, își măreau fondurile, ajutând în același timp țărâtimea cu împrumuturi ieftine.

Nu tot așa s'a întâmplat însă în Ardeal. Aci organizațiile cooperatiste au lipsit. Tradiția s'a pierdut de mult. Încercările de a reinvia tradiția organizării coope-

ratiste a țărănimii ardeleni prin Asociațiunea Culturală „Astra”, (văd o circulară din 23 Iunie 1920 și semnată de Partenie Cosma p. președinte, care înainte de război în urma indemnului și ajutorului financiar date de V. Stroescu a susținut cooperatiunea), — n'au reușit, căci nu s'au făcut nici de pricepători și nici n'au fost pătrunse de puterea și stăruința vâjnoasă a realizării adevărate. Invățători economici, propagandiști cooperatori n'am avut care să ne învețe, în ce fel să ne organizăm. Bucureștii nu nea trimis, iar conducerea „Asociațiunii” a făcut greșala de neiertat că s'a desinteresat de chestiune, cu toate că avea obligamentul moral să o aducă la îndeplinire.

În astfel de condițiuni ne-am trezit ca în zece ani dela unire, în cele peste 4000 comune din Ardeal și Banat să n'avem decât 462 bănci populare, mici cetățui de apărare reală a muncii și intereselor economice ale țărănimii. Iar puterea financiară a acestora este minimală. O comparație ajunge: societățile cooperatiste din județul Prahova dispun de un capital social vărsat de 100 milioane Lei, iar toate băncile populare din cele 23 județe din Transilvania au un total de 67 milioane Lei. Deci în Ardeal după zece ani avem abia un început minimal de organizare cooperatistă. Din acea organizație — repet — care are o importanță tot atât de mare pentru populația rurală, ca și biserica și școala.

Ce este de făcut deci în Ardeal pentru organizarea economică a țărănimii pe baze cooperatiste? Întâi trebuie învățătura economică. Trebuie răspândită lumina științei, căci în întunec nu se poate organiza nimic. Rău gândesc aceia cari zic că întâi să înființăm și apoi să învățăm. Nu se poate. Aceștia nicidecum nu vor să înțeleagă că nu se poate înjuga carul înaintea boilor. Întâi învățătura, apoi organizare. Cel mult să le facem concomitent.

Cine și cum să facă deci învățătura economică cooperatistă pentru țărănimia de 3 milioane și jumătate români din Ardeal?

Cine și cum va înființa acele 1500—2000 bănci cooperatiste câte ne trebuie acum, imediat în Ardeal pentru ca să avem posibilitatea de a desăvârși opera de or-

ganizare a vieții rurale. Căci — și trebuie s'o spunem — băncile cooperatiste sunt numai pietrele fundamentale ale organizației economice rurale, clădirea urmează abia după aceea.

Iată adevăratele întrebări la care trebuie să răspundem în pri-

mul rând, — dacă considerăm că organizarea economică a țărănimii este o problemă de stat.

La studiul acestora ne vom nizuși să contribuim și noi cu ceva.

Grațian C. Mărcuș.

PROBLEME SOCIALE

Metoda monografică în Sociologie

Așternem aici câteva rânduri pe marginea unei fapte de știință: campania monografică a „Asociației române pentru monografiile sociologice” la Drăguș Făgăraș, sub conducerea personală a prof. D. Gusti, dela Univ. din București. Pentru mine, rândurile acestea, cari servesc altora de informație, sunt un auto-control, o revizuire a conștiinței. Am luat și eu parte la aceste lucrări și am condus o secție, am deci: o răspundere. Nu mă sfiesc să mi-o asum întregă pentru cât am lucrat, dar avem dreptul să pregătim înțelegerea publicului menit să ne judece. Și o facem de cu vreme. Vom începe cu câteva considerațiuni asupra metodei monografice în Sociologie.

Dintre multele metode pe care logica aplicată le învață, una singură promovează real o știință: *observația*. Pe un material cules se pot face, fără îndoială, operațiuni intelectuale de tot soiul: puneri de raporturi cauzale, de interdependență sau condiționare; precizări prin raționamente inductive sau deductive; orânduiri prin clasificări, definiții și diviziuni, — toate de un netăgăduit folos științific, — dar toate la un loc nu fac decât să ne ajute doar *înțelegerea* acelui material, cunoașterea lui în adâncime, — să-l stăpânim și să-l mânuim cu mai multă înlesnire. Metoda însă care *înaintează* o știință, care îi lărgeste sfera de aplicație și-i mărește materialul de operat rămâne *observația*. De ea legată strâns: *descrierea*. Aceasta nu e propriu-zis o metodă de cunoaștere cât una de fixare și de exprimare a cunoștinței. Dar ori cum ea ne este indispensabilă într'o știință. *Observația* în înțeles larg cuprinde și *experimentalul*, fie că prindem un fenomen în desfășurarea lui naturală, fie că-i provocăm mai întâi apariția, — metoda cunoașterii lui rămâne

aceeaș. — Sociologia atât cât vrea să rămână o știință și nimic altceva, nu poate să treacă peste această metodă a observației; ea intră din acest punct de vedere sub legile de cunoaștere ale tuturor celorlalte științe existente. Nici n'are vreun interes să se susțină acestora, de dată ce vrea să fie luată în serios. Or, vrea. Și totuși, acest adevăr simplu n'a fost întotdeauna observat. E destul să ne gândim la *legea socio-logică a celor trei stări a lui Aug. Comte*. Cât de strein a fost omul acesta de fapte — și totuși, se intitulă pozitivist iar sociologia îl socotește printre părinți. (Dacă i-am zice numai naș?) — Mai mult! *Em. Durkheim*. Dacă nu chiar în *Regulile metodei*. — (ceace-i discutabil), — în sistem. Nu i-se aduce învinuirea de a fi neglijat o serie întreagă de fapte și a întins constatările adevărate pentru societățile primitive și asupra celor civilizate? Și barem acesta este cu tot dinadinsul sociolog. Îl recunoaștem cu toții și ne închinăm în numele lui. — *G. Tarde* cât geniu n'a cheltuit impunând realității legi pe care singur le-a inventat și pe care aceasta se opunea cu îndârjire să le primească. Probabil pentru că în definitiv nici nu era obligată. — Atunci? Inapoi la realitate, să o mai întrebăm și pe ea, poate că are să ne spună ceva, Restul să rămână: rest. — Dar dificultățile abia acum apar. Să le cumpănim cu atenția cuvenită. Mai întâi, să ne ferim de-a cădea pradă exagerărilor nefolositoare. Chiar nu s'a făcut uz deloc până acum de observație? Sociologia n'a fost decât o veșnică evadare din realitate? Ei, nu. Chiar până într'acolo n'am mers niciodată cu susținerile noastre. Dar există un „dar”. Cele mai multe din observațiile de până acum, (nu toate), păcătuiesc contra unei metodologii rod-

nice. Unele sunt prea generale, atât de generale încât nu servesc la nimic. Mă gândesc ca ex. la „*legea parcimoniei*“ a lui *L. Ward* (v. Sociologie pure), — o transpunere largită a legei celui mai mare câștig cu cel mai mic efort din Economia politică, lege pe care o declară fundamentală. Se poate, dar ea nu spune nimic, — e doar o formulă decorativă ca multe altele. Și, dacă ar fi *L. Ward* singurul sociolog, care clădește sisteme pe bază de generalități . . . Altele sunt incomplete, dacă nu fugare și impresioniste. Orice sociologie ne-ar putea servi de ilustrare unei atari afirmații. Oare *Ferdinand Tönnies*, o mare autoritate sociologică, n'a ajuns să stabilească, cu mult simț al realităților, două tipuri de societăți: comunitatea și societatea, ca două manifestări deosebite ale voinței sociale, dar să susțină contrar oricărei precise observații că între ele există și logic și istoric. O incompatibilitate de neînțeles? A fost nevoie de intervenția lui *G. Richard*, ca lucrurile să fie puse la punct. Dar mă întreb, ce-i lipsea lui *Tönnies* să vadă el însuși acest adevăr? Observația completă. Și-a împlinit omul lipsurile de observație cu speculații de cabinet. A greșit, vezi bine. Și cine-i vinovat? Barem dacă ar suferi numai sociologii, dar suferă mai înainte de orice: știința. Rătăcește, șovăește, se încarcă cu material inutil și-apoi geme împovărată fără posibilitatea de a se descotorosi de el. Păi, nu-i păcat de atâta timp pierdut? Sociologia nu se bazează însă decât rar pe propriile observații, — ea-și pompează apa din izvoare streine. Or, ce-i vinovat etnograful sau istoricul, — care n'are nici în clin, nici în mănecă cu sociologia, — că n'a ținut să observe realitatea decât din punctul de vedere care-i privea direct specialitatea și preocupările lui personale? De când și de unde două categorii erarhizate de știință? Unele muncitoare și modeste care strâng material, altele de elită, leneșe și pretențioase care exploatează munca celorlaltora? Nu, Sociologia să poartă ea însăși la muncă. Strângă-și material cât o poftă și cum o poftă și mai ales să lucreze; și să lase celelalte științe în plata Domnului.

Deci două necesități de metodă mai importante găsim azi în sociologie. 1. Nevoia de observație amănunțită și completă a realităților sociale. 2. Nevoia ca aceste observații să le facă singură, în modul impus de propria specialitate și după norme în

chip firesc, numai de către ea cunoscute. De unde concluzia inevitabilă satisfacția integrală nu ne-o poate da decât *monografiile cu caracter sociologic*. Monografie, pentru că studiul unei unități sociale oarecare să poată fi epuizat; răspuns deci primei nevoi. Sociologică, pentru că acest studiu să fie epuizat din punctul de vedere al științei ce ne preocupă și de către reprezentanții ei; răspuns celei de a doua nevoi. Simplu, nu? Dacă s'a lăsat cineva furat de jocul argumentării mele, ar putea crede că totul s'a tranșat cu bine. Sociologia de azi încolo va merge ca pe roate. La ce bun însă naivitatea? Deținem cu mult mai puțin decât se pare, dar deținem totuși. Anume: o *indicație*. Realizarea va veni, poate, ea nu e însă treabă ușoară. Cine va face-o? Cei cari constituiesc azi „*Asociația română pentru monografiile sociologice*“, lucrează de cinci ani de zile și abia peste câteva luni au de gând să scoată la lumină primele roade. Valoarea lor? Cine o poate garanta anticipat? Și la ce ar servi? Vom vedea atunci.

Ceeace rămâne așa dar stabilit

Traian Herseni

ELENA VĂCĂRESCU

TRECEA...

*Trecea! Și n'ar fi trebuit
Să-i stau în drum, ca să-l atrag,
Dar casa mea 'i era în drum
Și eu stăteam cu flori în prag.*

*Vorbia! Și poate se cădea
Să nu mă 'ncânt, ca un copil,
Dar zorile'mi băteau la geam
Și printre pomi. cânta April.*

*El mă iubia. Era prudent
Ca dorul să-l mai țin ascuns,
Dar, când ascultă inima
Tot ea, sărmana, dă răspuns.*

*Plecă. Și poate se cădea
Să nu 'l aștept, înlăcrămat,
Dar vine — April, și, fără el,
E cerul trist și 'ntunecat.*

Trad de

I. Constantinescu-Delabala.

Urme vechi de asigurări sociale în Ardeal

Între cele mai vechi începuturi de înfiripare și organizare ale asociațiilor de ajutor mutual în Ardeal — înțelegând o asigurare sub formă obligatorie, pentru o anumită categorie de oameni — fără îndoială se pot considera așa zisele „Bruder-Lade” — Case frățești. Partea cea mai mare a acestor asociații a luat ființă odată cu colonizarea de muncitori străini din Germania, sau a urmașilor acestora din jud. Sepeș — Ungaria. — Iar cu timpul s'au transformat în raport cu dezvoltarea industriei și cu necesitățile muncitorești.

Pe la începutul anului 1500, un trimis al Curții împărățești din Viena, cercetând toate minele și pădurile erarului, în darea de seamă pe care o face — și care astăzi se găsește în biblioteca direcțiunii silvice din Chemnitz, referitor la Maramureș, spune, că atâtea păduri sunt, cât vezi cu ochii, și propune exploatarea acestor păduri.

Abia pela 1600, s'au început primele lucrări de exploatare a pădurilor Maramureșului, cu muncitori din populația băstinașă, fără a realiza vre-un beneficiu sau a arăta vre-o rentabilitate, din lipsă de specialiști, băstinașii nepricepându-se la astfel de lucrări.

La 1640 s'au adus primii „meisteri” din Germania — regiunea Pădurea Neagră — cari pe lângă îndrumarea și conducerea lucrărilor silvice, trebuiau să construiască instalațiunile și mijloacele de transport pe apă, ce se foloseau și la transportul produselor din Salinele din Maramureș.

Prin anul 1770, luând lucrările pentru exploatarea acestor păduri o extindere mai mare, s'au adus grupuri mai mari de muncitori — coloniști — tot din regiunea Pădurea Neagră.

Aceste colonii de muncitori formau comunități separate cu organizație și administrație aparte — aveau „richter”-ul lor (primar) care da sfaturi, făcea dreptate și controla exploatarea, apoi, preot, „chirurg” — medic — „meisteri” din fiecare breaslă, croitori, ferari, cismari etc. cu diferite preroga-

tive, pentru a-și păstra drepturile față de localnici.

La 1812, s'au adus noi grupuri de coloniști din regiunea Pădurea Neagră. Între anii 1850—1860, au venit ultimii coloniști pentru lucrările de păduri deasfădată, „țipțerii” din nordul Ungariei, jud. Sepeș, cari erau urmașii de coloniști vechi, duși acolo tot din regiunea Pădurea Neagră.

*

În anul 1779, printr'un regulament s'au stabilit normele de conducere ale acestor comunități de muncitori și raporturile cu populația băstinașă.

În acest regulament se amintește de „Bruder-Lade” (Case frățești) — existente de altfel până la 1919 la toate întreprinderile miniere, fie particulare, fie ale Statului — ca de o asociație sau organizație cunoscută de acești coloniști și care ar apărea ca o continuitate a unor organizații mai vechi de asigurări mutuale.

Art. 16 din acest regulament, tratează exclusiv despre Bruder-Lade, sub toate raporturile.

Regulamentul ficsează astfel *s.opul* Bruder-Lade-i: „Atunci s'a creat Bruder-Lade, cu scopul de a veni într'ajutorul membrilor comunității până la complecta reabilitare, dacă vre-unul ar ajunge într'o situație precară, din pricina unui accident întâmplat fără vina lui, pentru că iubirea creștinească cere, ca în caz de nevoie, membri să se ajutore reciproc”. Iar mai departe se arată „dacă cineva din comunitate ar ajunge într'o situație grea — având vre-o nevoie urgentă — prin pierderea unei vite, sau, Doamne ferește, s'ar nenoroci fără voia lui prin foc, sau i s'ar răpi mijloacele de trai, din pricina vreunei boli, mai indeungate să fie ajutorat.”

Gâmpul de asigurare: membri ai „Bruder-Lade”-i erau toți membri coloniei.

Dacă dintre băstinași voia cineva să fie membru al Bruder-Lade-i, trebuia mai întâi să fie primit membru al coloniei. Și aceasta trebuia să o ceară în scris, iar dacă i-se admitea depunea un

jurământ de credință, după care apoi primia titlul de muncitor stabil. Numai acest titlu da dreptul să plătească cotizațiile la fondul Bruder-Ladei.

Veniturile le formau:

a) Cotizațiile, pe cari le plăteau muncitorii stabili, un creițar după fiecare floren — gulden — câștigat.

b) Pedepsele. Dacă cineva dintre membrii comunității nu apăra averea Statului, era pedepsit să muncească o săptămână gratuit, iar din câștig primia numai 3 creițari, restul de 2/3 se retrăgea în favorul fondului Bruder-Ladei.

c) Dacă un membru murea și nu avea nici urmași și nu lăsa nici testament atunci „richter-ul” făcea inventarul averii, pe care apoi o vindea prin licitație. Din banii încasați se plăteau mai întâi datoriile, apoi o slujbă religioasă, iar ce rămânea se vărsa în fondul Bruder-Ladei.

Ajutoarele constau din:

a) Asistență medicală.

b) ajutoare, cari se dădeau odată pentru totdeauna.

c) ajutoare cari se restituiau.

Dacă vre-un membru al Bruder-Lade-i se îmbolnăvea sau suferea vre-un accident, i se dădea îngrijire medicală până la complecta restabilire.

În caz că boala era de durată mai lungă, i-se acorda un ajutor maxim de 8 floreni, pe cari apoi trebuia să-i replătească în rate lunare. Iar când ar fi avut nevoie de un ajutor și mai mare, i-se putea acorda, însă numai cu autorizația administrației de Stat a Oficiului silvic.

În cazuri când membrul bolnav era așa de sărac și lipsit de mijloace, încât ar fi fost imposibilă restituirea ajutorului, în decursul unuia sau mai multor ani, dacă „richter”-ul și „jurații” îl aflau vrednic și având asentimentul Oficiului silvic, i-se acorda un ajutor, în cazuri de tot excepționale, odată pentru totdeauna, dela 2 până la maximum 4 floreni. Însă la acordarea acestor ajutoare, să recomandă multă precauțiune, pentru a nu se face abuzuri cu fondurile Bruder-Ladei, împărțindu-se averea între câțiva membri.

Și tocmai pentru a se evita risipa și o eventuală epuizare a

fondurilor, regulamentul prevede că e strict interzis, ca cineva să-și însușiască o sumă ori cât de mică din averea Bruder-Ladei. Iar dacă se constată, că cineva și-a însușit pe nedrept vre-o sumă de bani, trebuia să o restituie îndoit.

Administrația Bruder-Ladei, era încredințată conducătorilor comunității, sub conducerea „richter”-ului (primarului). Oficiul silvic, avea dreptul de control și își da asentimentul în cazurile când necesitatea cerea să se acorde ajutoare mai mari.

Casa Bruder-Ladei avea trei chei, una o păstra „richter”-ul, alta cel mai bătrân „meister”, și a treia oficiul de pază.

„Și pentru ca banii astfel adunați, să nu se piardă prin imprumuturi, ajutoare nesigure, ci să fie cât mai bine plasați, se stabilește, că dacă capitalul Bruder-Ladei, ajunge la suma de 100 floreni, banii să se depună la fondul camerei regești, cu dobânda obișnuită, care, deși e mai mică, e sigură.”

*

Această „Bruder-Lade”, a funcționat sub regimul regulamentului din 1779 până în anul 1870, când simțindu-se nevoia de o îmbunătățire a condițiilor de muncă, regulamentul vechiu, nemaî corespunzând cerințelor, a fost modificat și întregit, dându-se prin noul regulament o dezvoltare mai mare potrivit împrejurărilor.

În anul 1909, după ce în anii 1877, 1883, 1885, 1894, 1900 se făcuseră diferite modificări regulamentului din 1770, vechea Bruder-Lade a muncitorilor silvici din Maramureș s'a transformat complet sub denumirea Casa de ajutor a muncitorilor silvici din Viscu, Bocicoi, Rahău, Frasin.

Azi, această Bruder-Lade, posedoarea unei frumoase averi, constătoare din imobile, pământ și case, nu mai funcționează nici ca independentă, nici contopită în Casele de asigurări sociale.

Iar vechii membri, pensioniștii de astăzi, cari zeci de ani au contribuit la susținerea acestei instituții, la adânci bătrânețe nu primesc nici un ajutor dela nimeni.

Gheorghe Enescu,

inspector la Asigurările Sociale
din Ardeal.

Două expoziții în Spania

Barcelona-Sevilla

Participând la congresul mondial al energiei, ținut în Barcelona, am vizitat expoziția universală, precum și expoziția ibero-americană din Sevilla. Fiindcă cele expuse la aceste două expoziții, prezintă eforturi aproape unice ale geniului omenesc, rezultatele celor mai recente invențiuni și creații, cred a fi de interes a le face o descriere sumară. Voi cerca a reda tot ce e mai caracteristic la aceste două mari manifestații de muncă și civilizație, fără a intra în detaliile statistice ale unei monografii, nici în aprecieri critice prea amănunțite.

În zilele noastre progresele realizate în diferite ramuri ale activității omenești și în diferitele țări, se fărâmișesc în spațiu și deosebire de limbi, încât reprivirea lor generală e foarte dificilă. Unde e vremea când câțiva fizicieni ca Faraday, Volta și Ampère, prin invențiile lor dădeau îndrumări generale, iar activitatea lor era cunoscută și acceptată de lumea întreagă? Noțiunile fizice erau încă simple, științele aplicate încă în embrionul dezvoltării. Astăzi mii și mii de laboratoare cu sute de mii de fizicieni și tehnicieni lucră, măsoară, încearcă și verifică, specializările științelor evoluând și rezultatele concretizându-se în aplicații nespuse de variate. Numai descrierea celor mai noi teorii și construcții tehnice, a produs o literatură imensă, ce să mai vorbim despre celelalte ramuri ale științelor pure și aplicate, ale artelor, etc., dezvoltate prin progrese continue și specializări din ce în ce mai rafinate!

Se impunea deci o concentrare a tot ce e mai reușit și mai bun, o emulație internațională a celor mai noi creații și rezultate. Trebuia ca din multiplele eforturi zilnice ale omenirii, esența să se expună văzului public în numeroase pavilone, ca în volumele grandioase ale unei mari enciclopedii.

Astfel s'a ajuns la ideea acestor două expoziții. Evident că orgoliul național al statului Spaniol a contribuit mult ca expoziția Universală să se țină în Barcelona, cel mai mare oraș comercial-industrial al acestei țări.

Era locul cel mai indicat unde Spania să-și desfășoare expoziția produselor sale artistico-economice-industriale și unde să cheme și celelalte state la o întrecere în cultură și civilizație.

Însă situația excentrică a Barcelonei ar fi făcut ca milioanele de vizitatori străini, să fi rămas cu impresia oricât de puternică, totuși nu izolată al portului Catalan și al paviloanelor de pe Montjuich, fără să vadă restul țării, dornică de a-și arăta bogăția și progresul.

Suvenirile mari istorice ale imperiului spaniol de pe vremuri, când limba castiliană era răspândită în toată lumea, împărăția unde nu apunea nicidecum soarele, planau ca o amintire glorioasă asupra Spaniei de azi. Cultura strălucită a Maurilor transplantată în creștinismul latin, descoperirea Americii, Africii de Sud și Indiilor, erau reminiscențe prea arzătoare ca să nu lise dea o exteriorizare fastuoasă. S'a ajuns la ideea unei expoziții ispano-americeane, unde „Spania mamă” și fiicele ei tinere din America de Sud, să-și expue produsele și lucrările caracteristice. După oarecari ezitări pentru și contra Cadiz, s'a ajuns la fixarea locului expoziției la Sevilla, vechea capitală a cuceritorilor Mauri, apoi multă vreme a regilor creștini ai Spaniei. Aici s'au proiectat cele mai multe cruciade maritime pentru noi descoperiri, aici Spania medievală a dat dovadă de puterea ei de cucerire și civilizație. Era deci just că la această matcă a renașterii spaniole, să se țină expoziția celor două lumi, unde cultura veche iberică să se încadreze armonios cu manifestațiile viguroase ale statelor din Sud.

Ambele expoziții precum e și firesc, au consumat sume enorme, ca o efort eroică a guvernului spaniol și a municipiilor celor 2 orașe. Bineînțeles încasările și alocațiile expozițiilor, deși durata celei dela Barcelona s'a fixat până la 31 Decembrie 1929, iar a celei din Sevilla până la finea anului 1930, nu vor putea acoperi decât în parte costul fantastic al clădirilor, instalațiilor precum și a întreținerii lor.

Era totuși dorința Spaniolilor, un

scop mai mult decât comercial, ca țara lor care în ultimele decenii a realizat progrese atât de frumoase și îndrăznețe, să fie cunoscută. Comunația destul de dificilă prin Pirenei, făceau din Spania o țară misterioasă, a Toreadorilor și Carmenitelor, a Alcazarelor din Grenada, atât de puține știri ne veneau de acolo. Dar că în țara aceasta se lucrează intensiv în agricultură, industrie și comerț, că arta modernă rivalizează cu cea veche, trebuia constatată și văzut. Combinația celor 2 expoziții, cu importante reduceri feroviare și introduceri de noi trenuri expres, trecând prin Valencia și Madrid, cu bune legături spre Cadiz și Algeciras-Gibraltar, făceau posibilă o bună cunoaștere a Spaniei pe un preț relativ convenabil și ce e mai mult, într'un timp scurt. Astfel sacrificiile financiare aduse, chiar și în cazul unui deficit, dealtfel foarte verosimil, va aduce ca recompensă vastă propagandă și reclamă pentru Spania și bineînțeles importante sume ce vizitatorii străini le lasă în țară. Scopul politic devine însă și mai pronunțat prin expoziția dela Sevilla unde Spania, stăpâna Americii de pe vremuri, după ce prin greșeli politice, dar și prin tendința de emancipare a coloniilor sale, a rămas aproape numai cu domeniul european, cearcă să lege noi legături economice și culturale cu țările astăzi libere Brazilia, Peru, Mexico, Argentina, Bolivia, Cuba etc. Cât de ingenioasă a fost această idee să vede din comentariile presei Americii latine, redată cu multă bucurie de presa spaniolă, unde se accentuează necesitatea unei alianțe economice, dar chiar și militară, a statelor Americii de Sud și a Spaniei. Iată că o expoziție sulevează idei cu consecințe nebănuite, cari vor aduce cimentarea solidarității latine în lumea întreagă...

Voi trece acum la descrierea celor două expoziții, utilizând la datele statistice ghidurile oficiale, date cari le-am restrâns la minimul necesar, rezervându-mi bineînțeles toată libertatea aprecierilor ce privește restul.

Expoziția din Barcelona

Proectată încă la 1913, de un grup de industriali și financieri, avea să fie o expoziție internațională electrotehnică, ca o dovadă a marilor transformări industriale realizate în Spania, de când captarea și electrificarea forțelor idraulice, lua-

seră o extensiune uimitoare. Guvernul spaniol aprobând ținerea expoziției, i-a dat și un însemnat concurs material, dar izbucnirea războiului mondial a adus piedici, privirile tuturor fiind ațintite în altă parte.

Războiul a adus Spaniei beneficii enorme, deoparte industria ei devenită liberă de concurența străină și nevoile crescând ale statelor beligerante au făcut ca să se desvolte în mod miraculos, devenind exportatoare, în special în textile, alimente și mașini. Așa încât capătul războiului găsește o Spanie nouă, cu o situație economică îmbunătățită, iar ambițiile barcelonezilor tind ca expoziția proiectată, să cuprindă toate ramurile industriale și să i-se dea un caracter universal.

Aceste „ambii constructive” au fost apreciate cu multă înțelegere de restul Spaniei, hotărându-se a se expune și produsele artei și științei spaniole din diferitele vremuri, și a da expoziției un colorit național.

Muntele Montjuich care dominează orașul, a fost transformat într'un parc uriaș și s'a început construirea paviloanelor principale. Anul 1923 aduce cu sine schimbarea radicală a sistemului de guvernare în Spania și directoriul militar incurajează și mai mult terminarea lucrărilor. Era și aici o culisă politică, anume Barcelona e centrul mișcării regionaliste catalane, care făcea opoziție îndârjită noului guvern. Acesta prin o manevră abilă, incurajând expoziția, reuși să desarmeze în mare parte tendințele autonomiste din această provincie. Nu devenise doar Barcelona cel mai vestit oraș al Spaniei, — eclipsind prin expoziția sa chiar și gloria Madridului?

Această amenajare înțelegătoare a regionalismului catalan, a amuțit agitațiile orașului tulburat, așa încât cel puțin pentru moment Spania apare în fața vizitatorilor străini, ca un stat de o unitate foarte solidă.

Între astfel de condițiuni, asigurându-se participarea multor țări, expoziția se deschide la 19 Mai 1929, între mari solemnități și felul cum e alcătuit constituie un titlu de mândrie al geniului spaniol. Expoziția se compune din

Arte.

Secția I. Bellearte

1. Arhitectură. 2. Pictură. 3. Sculptură.

Secția II. Arte decorative

1. Mobilier. 2. Decorațiune inter-nă. 3. Artă religioasă.

Secția III. Modă

Secția IV. Arte industriale

1. Arte grafice. 2. Fotografie.

Secția V. Arte diverse

1. Jucării. 2. Arte teatrale.

Științe

Secția VI. Instrucție și Educație

1. Pedagogie. 2. Invățământ. 3. Educație.

Secția VII. Științe Sociale

1. Dreptul. 2. Statistică. 3. Economia socială. 4. Filologie. 5. Folclor. 6. Peridism.

Secția VIII. Științe abstracte

1. Matematici. 2. Astronomie și Geodesie.

Secția IX. Științe concrete

1. Fizica. 2. Chimia. 3. Geologia. 4. Paleontologie. 5. Biologie. 6. Botanica. 7. Zoologie. 8. Medicină. 9. Comerț. 10. Istorie și Geografie.

Secția X. Inginerie

1. Ingineria civilă. 2. Ingineria militară și navală.

Industria

Secția XI. Obținerea materialelor organice naturale și transformarea lor

1. Vânat, pescuit, silvicultură, animale utile, etc. 2. Agricultură. 3. Horticultură. 4. Alimentație. 5. Industria lemnului. 6. Industria textilă. 7. Imbrăcămintă. 8. Industria chimică. 9. Hârtie. 10. Piele. 11. Parfurmuri. 12. Cauciuc. 13. Destilația huilei. 14. Industria tabacului. 15. Industria celuloidei.

Secția XII. Obținerea și transformarea materialelor organice naturale

1. Mineritul. 2. Industria metalurgică. 3. Construcții. 4. Sticlărie.

Secția XIII. Captarea forțelor naturale și utilizarea lor

1. Industria electrică 2. Forțe motrice. 3. Transporturi. 4. Luminat și încălzit.

Secția XIV. Industrii variate

Sporturi

Secția XV. Jocuri sportive

1. Exerciții fizice. 2. Jocuri și sporturi. 3. Materiale sportive.

Lista lungă a secțiilor și a grupe-lor ne arată cât de variată și ins-

tructivă e expoziția. Teritoriul total al expoziției e de 116 hectare, din care suprafața clădită e de 240.000 m².

Dintre toate paviloanele cel mai însemnat e „Palatul Național”, care dominează expoziția, o lucrare de mare valoare artistică conținând bogățiile artistice și istorice ale Spaniei. Un palat care ar face mândria oricărui oraș din lume, cu o escalieră splendidă, cu fântâni stropitoare, cari, în special noaptea, fac o impresie feerică, la lumina lampioanelor multicolore.

Un palat foarte frumos e și „Palatul Misiunilor” probabil finanțat de Vatican, cu documente foarte importante din activitatea misiunilor.

Palatul artei moderne cu picturi, mai ales spaniole și franceze. Vecinii noștri Jugoslavi au și ei o sală drăguță.

Merită o deosebită atenție pavilionul științelor sociale, căminurile pentru pensionari, invalizi, ajutoarele cooperatiste, proteze, școli pentru orbi, preveniri de accidente, etc., grupate foarte rațional. Un pavilion cum ar trebui să avem și noi unul în permanență în fiecare oraș industrial, căci ar fi folositor și instructiv pentru medici, ingineri, maeștri și lucrători deopotrivă.

Dintre paviloanele celorlalte țări, Franța, Germania, Italia și Belgia au fost mai impozante, fiecare în felul său. Tot bine și artistic erau expozițiile: Elvețiană, Suedeză, Cehoslovacă, Daneză și Finlandeză. Jugoslavia a expus o mulțime de piese datorite industriei casnice, Ungaria ceva mașini, dealtfel fără prea mare importanță.

Ce ne privește pe noi, constat, că la 10 August pavilionul român nu era gata și nici un obiect expus în el. În ultimele zile sosirea dlui inginer Ioanițiu a început să accelereze lucrările, deși până atunci s'a pierdut mult timp. Pavilionul, când va fi odată gata, va fi destul de reușit, fără a fi impozant, e patriarcal și drăguț. În ghidul cel mare al Expoziției, se publică o monografie destul de lungă, probabil scump plătită, a României, care conține și multe fotografii. Un așa ghid e consultat însă de puțină lume, încât numai puțini vor ști că pavilionul care la aproape trei luni după deschiderea expoziției e încă gol, va avea: secția agricolă și silvică, școli profesionale, industria minieră și generală, artă religioasă, și artă veche, pic-

Reorganizarea Asociațiunii Culturale „Astra”

Venerabila societate culturală »Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român« din Sibiu în pragul anului al 70-lea de existență, a fost atinsă subit de o gravă criză, atât materială cât și morală. Epigonii marilor înaintași, slabi la puteri, n'au putut măcar păstra moștenirile sfinte. Și doar »Asociațiunea« nu este o societate culturală oarecare, ea a fost în Ardeal o instituție națională.

Intelctualii din Ardeal au datorită ca să se desmorțească din indiferența culturală manifestată în cadrele »Asociațiunii«, mai ales față de problema reorganizării moderne a cadrelor, a sistematizării muncii culturale și a înfăptuirii unui program de muncă adecvat timpurilor pe care le trăim.

De aceea socot că voi face operă utilă contribuind cu modestele mele cercetări și propuneri la rezolvirea acestei probleme.

Orice activitate conștientă începe cu organizarea cadrelor. Statutul instituțiunii este constituția ei. Asociațiunea are nevoie absolută de statute noi, care să dea posibilitatea angajării ei în angrenajul muncii culturale moderne. Voiu schița, în cele ce urmează principiile, pe care le consider utile, la redactarea nouilor statute.

Sediul

Sediul principal al »Asociațiunii« să fie la Cluj.

Motive: În Ardealul românesc centrele culturale de odinioară (Arad, Sibiu, Brașov), au suferit

o simțitoare deplasare concentrându-se la Cluj. Aici pulsează adevărata viață culturală românească. Aici trebuie să fie și centrul radiator de lumină al Asociațiunii. Disecția Asociațiunii s'a dovedit de infructuoasă: nu poți avea biroul la Cluj și bucătăria la Sibiu. Unde e capul acolo trebuie să fie și brațul care execută. Tradiția...? — După tradiție unde erau luminile conducătoare erau și organele executive. În trecut erau toate la Sibiu. După Unire tot ce e lumină a venit la Cluj, organele executive au rămas la Sibiu. Ruptura deja nu e în tradiție. Deci ori mutăm centrul cultural din Cluj la Sibiu, ori mutăm biroul administrativ dela Sibiu la Cluj. »Tertium non datur«. Ruptura încercată de a crea o »Astră administrativă« la Sibiu și »Secția literare-științifice« la Cluj s'a dovedit un nonsens periculos, care a adus instituția, prin permanentul antagonism inevitabil, în preajma ruinii, și intelectuale și materiale. Cât privește tradiția, invocată de unii de atâtea ori, să respectăm maxima poetului Lucian Blaga, care spune: »Tradiția are într'adevăr un rost numai dacă devine un factor creator, altfel e o cârjă pentru atâtea și atâtea slăbiciuni a unui neam«. Considerând astfel, tradiția Asociațiunii va fi păstrată în părțile ei utile. Sibiul lui Andrei Șaguna și a lui Barițiu va fi ilustrat mai departe cu un Palat Cultural, cu Biblioteca și Muzeul, reorganizate și mai bine administrate ca acum.

tură, sculptură, artă țărănească, artă decorativă, modernă, teatru, muncă, științe și bibliografie.

Calculând pavilionul la urma urmelor tot se va deschide în Septembrie, întrucât lunile Noiembrie și Decembrie nu contează pentru vizitatori, rămân cel mult două luni pentru vizitarea acestui pavilion costisitor. Fără a aduce vreo critică ideii de-a participa la expoziții mondiale, e de dorit ca pe viitor paviloanele României să fie gata la deschiderea expoziției, preferând 2—3 săli cu gust aranjate, unui pavilion mare ca-

re să se termine spre sfârșitul ei.

Expoziția în întregime se poate considera ca reușită, circulația facilă și orientarea ușoară. Intre critici s'a adus intrarea cam strâmtă, observație cam relativă și luxul uneori frapant al ornamentelor. Nu trebuie uitat, că suntem în o țară mână în mână de trecutul ei și dornică de un viitor strălucit, încât dacă aceste două fenomene sufletești se reogăndesc și din ornamentele arhitectonice, e o sinceritate ce trebuie înțeleasă.

(Va urma.)

Ing. Flaviu Șuluțiu.

Iar vremurile noi cer și — cu timpul — se va realiza ca noul sediu al „Asociațiunii” să fie instalat într-un monumental *Palat Cultural în Cluj*.

Concentrarea forțelor și delimitarea activității.

În statutul vechiu s'a manifestat un principiu bun, anume: alipirea societăților culturale la Asociațiune, în cadre autonome, însă ideea n'a prins. Și e păcat. Pentrucă alipirea societăților și reuniunilor culturale de tot felul, care urmăresc *aceleași* scopuri cu Asociațiunea, este de dorit, căci înseamnă o *concentrare a forțelor*, iar consecința este un randament mai mare a muncii culturale, în baza unui *program cultural unic* și executat, cu meticulozitate, după principiile *diviziunii muncii*. Statutele noi vor trebui să stabilească în cele mai mici amănunte aceste alipiri, și bine ar fi să se găsească chiar mijloacele de realizare imediată, concentrarea societăților culturale fiind de o importanță capitală îndeosebi în Ardeal.

Această concentrare va mai aduce încă un bine. Azi muncesc... vorba vine... și câte două-trei ba chiar și patru societăți culturale în aceeași localitate. În loc să fie emulație, cum unora le place mult să afirme, între aceste diverse societăți există o concurență neolială, bazată pe ambiții personale, care păgubesc simțitor activității culturale. *Delimitarea activității fiecărei societăți*, atât în ce privește obiectul cât și teritoriul geografic, este un desiderat, care realizat va avea cele mai importante rezultate: În Ardeal cât era numai Asociațiunea se lucra. Azi în Ardeal lucrează cel puțin 5—6 societăți culturale mai mari și nenumărate mai mici. Efectul: azi se lucrează mult mai puțin. Dacă se va putea găsi o platformă norocoasă pentru realizarea concentrării forțelor, cuprinsă în statutele noi ale Asociațiunii, și care să se poată realiza ușor, practic, ar da puțința unei munci culturale inecitate.

Organele de conducere ale Asociațiunii

Agendele Conducerii Asociațiunii sunt îndeplinite azi de două organe:

a) *Adunarea generală* și

b) *Comitetul Central* ales de adunare.

Un organ de control nu există decât pro forma. (Criza din ultima vreme veni în mare parte chiar și din acest motiv). Deci pentru viitor acestor organe se va adăoga:

c) *Comitetul de cenzori* permanent, ales de adunarea generală.

Comitetul Central

E de dorit ca să se abandoneze pentru viitor, compunerea comitetului din zeci de persoane, ce-i drept ilustre, dar cărora le este imposibilă dezvoltarea unei activități efective. Este preferabil un comitet restrâns, dar activ, decât un comitet numeros de persoane, care figurează numai cu numele.

Comitetul Central să fie compus din 12 membri:

a) Președintele „Asociațiunii” ales de adunarea generală.

b) 7 (șapte) membri aleși de adunarea generală.

c) 3 membri aleși de plenul secțiilor dintre președinții de secții,

d) secretarul general ca membru de drept.

Durata pe cât să fie aleși membrii trebuie iar revizuită. Să luăm pe rând:

a) Președintele. Actualul period de 5 ani este prea lung. Dă anză la pierderea intensității activității idealiste. Dacă în schimb s'ar putea obiecționa că spre pildă în 3 ani un președinte nu-și poate realiza programul său, cel mai potrivit ar fi ca să fie ales pe 4 ani,

b) asemenea și cei 7 membri aleși tot pe 4 ani.

c) Membrii delegați de plenul secțiilor în număr de 3, ar fi bine ca mandatul lor să fie numai pe câte un an. Iată motivul: dacă cei 7 membri și cu președintele trebuie să fie creatori, e bine ca ideile ce se propun în comitet să fie an de an reîmprospătate de personalități culturale noi. Cei trei membri ce intră în acest fel an de an în comitet își vor ținea de o laudabilă ambiție ca să contribuie, nu la figurație, lucru ce dat fiind valoarea lor intelectuală le-ar repugna, ci la o oarecare realizare în domeniul culturii naționale.

d) Secretarul general, care delăsine se înțelege că va trebui să fie o personalitate marcantă în

viața culturală, va face parte din comitet ca membru de drept pe toată durata angajamentului său.

Sediul membrilor Comitetului Central va fi reglementat iar în așa fel că vor fi obligați a avea domiciliul stabil în localitatea unde Asociațiunea își va fixa sediul:

a) președintele.

b) 3 membri aleși, din cari unul vicepreședinte.

c) delegații, președinți de secții.

d) secretarul general.

Deci din 12 membri cel puțin 8 vor domicilia negreșit în aceeași localitate cu sediul Asociațiunii.

Membrii comitetului central, aleși sau de drept, sunt solidar responsabili moral și material pentru întreaga gestiune morală și materială a Asociațiunii.

Cei ce vor avea, afară de lucrările în comitet, însărcinări speciale să fie retribuiți. Munca culturală trebuie și ea răsplătită din două motive: a) este o cheltuială de energie și timp ca orice altă muncă b) nu pot trage la răspundere, cu drept cuvânt, numai pe persoana a cărei muncă o remunerez, chiar modest — dacă posibilitățile n'ar permite pentru moment mai mult.

Secțiile literare — științifice.

Până astăzi secțiile, cu toată importanța lor, în viața instituției, n'au fost cuprinse în nici un articol de statut. Statutele noi vor trebui să dea norme generale referitoare la secții. Anume se vor indica modalitățile de constituire, numărul fix al membrilor definitiv. Stabilirea alegerii președinților pe un an sau eventual mai mulți. Poate ar fi mai bine dacă secțiile și-ar alege, în fiecare an, președinți noi. Anume din următorul motiv. Secțiile nu sunt organe creatoare, deci care să aibă nevoie de stabilitate, ci ele sunt expresiunea curentelor de idei din cultura națiunii. Și atunci e bine ca aceste curente să nu fie stăvilite. Lucrările în secții și în plen să fie bine fixate. În tot cazul *secțiile să fie degrevate de orice chestiuni administrative, căci — socot — s'a lucrat greșit în ultimul timp*. Prin gestiuni materiale și bugete aparte, prin activități *administrative* necoordonate se periclitează toată unitatea de acțiune centrală, pe lângă că nu

permite tragerea tuturor avantajelor de pe urma *concentrării* activității interne. Secțiile vor trimite an de an 3 delegați, dintre președinții de secții, în Comitetul Central.

Secțiile vor putea organiza, după norme fixate, subsecții în sânul lor. De altfel cel mai potrivit este ca referitor la secții statutul să fixeze câteva principii fundamentale, iar un regulament special să stabilească toate amănunțele organizării secțiilor. Acest regulament ar urma să fie elaborat și prezentat spre aprobare adunării generale odată cu statutele noi.

Comitetul de Cenzori.

Comitetul de Cenzori va fi compus din 5 membri experți în materie de contabilitate și administrație. Vor fi aleși în fiecare an de adunarea generală. (Se vor putea bineînțeles, și realege). Cenzorii vor controla cel puțin semestrial odată întreaga gestiune a societății. Cassa va fi verificată cel puțin odată lunar. Ei vor putea face verificări parțiale și singuri, urmând ca să fie ratificate și de ceilalți membri, încheindu-se pentru fiecare verificare, chiar parțială, proces-verbal. Toate procesele verbale ale cenzorilor vor fi înaintate președinției.

Activitatea comitetului de Cenzori să fie onorată în marginea posibilităților. Comitetul de Cenzori este responsabil material și în mod solidar nentru eventuale pierderi din averea „Asociațiunii”, dacă acestea au provenit și de pe urma lipsei de supraveghere.

Președintele,

Este ales de adunarea generală pe un număr de ani determinat de statut. Va trebui să aibă domiciliul stabil negreșit la sediul Asociațiunii. În tot timpul cât deține demnitatea de președinte al Asociațiunii, președintele se va abține în mod absolut de activitatea politică militantă. Pentru acest lucru va face promisiune solemnă în adunarea generală. Atât depărtarea în mod definitiv dela sediul Asociațiunii cât și reînceperea activității politice, depășind hotarele pe care statutele, sau mai potrivit o adunare generală printr-o hotărâre le va stabili precis, — este considerat în mod automat dimisionat.

Motivul acestei restricțiuni este că președintele Asociațiunii, ca conducător cultural al Ardealului, este în grad egal cu conducătorii de alte instituții naționale, spre pildă cu mitropoliții. Dar, întreb, ce autoritate mai poate avea un președinte, care amestecat în luptele politice, a căzut la o alegere oarecare de deputat sau senator...? Aureola culturală se spulberă definitiv în spasmul unei întreceri de a câștiga voturi electorale. De aceea hotărârea adunării generale va consilia, mai mult, va opri categoric pe viitorii președinți de a se prezenta înaintea poporului, atât, cât dețin demnitatea de președinte, și cu un alt stindard, fie el agreat sau neagreat de popor, decât cu stindardul culturii naționale. Viitorii președinți trebuie puși la adăpost de ambiții deșarte de mărire politice, iar instituția scutită de o meteahnă, ce se poate înconjura.

Restricțiunea de a nu face politică militantă obligă și pe secretarul general, în aceleași condițiuni.

Președintele (sau în anumite cazuri fixate) vicepreședinții, împreună cu secretarul general și directorul administrativ poartă toate agendele curente ale instituției, având dreptul de a lucra ca un comitet executiv mandatar, cu depline puteri, a Comitetului Central, atât în chestiunile ce aparțin conducerii generale cât și celei materiale, în cadrele stabilite de Comitetul Central.

Postul de președinte este onorific, va primi însă o sumă globală, drept cheltuieli de reprezentare și care se va stabili anual prin buget.

Vicepreședinții.

Sunt aleși de către Comitetul Central din sânul său. Numărul se va stabili prin statut.

Secretarul general.

Posturile de secretar literar și secretar al secțiilor se suprimă, atribuțiile lor înglobându-se postului cu atribuții mai largi, a secretarului general. Nu e ales de adunarea generală, ci numit de comitet cu majoritate de voturi.

Motivul pentru care consider mai potrivit ca secretarul general să fie numit de comitet, iar nu ales de adunarea generală este că numărul restrâns a membrilor

comitetului poate aprecia mai bine calitățile și aptitudinile reale ale unei persoane, care va conduce acest post de o deosebită importanță, decât adunarea generală unde succesul este garantat de popularitate, însă popularitatea nu garantează, întotdeauna, implicit și calitățile reale utile instituției. Importanța postului mai cere ca titularul să facă parte negreșit din Comitetul Central. Va fi deci de drept. Este cel mai înalt funcționar salariat al instituției. Secretarul general îngrijește și redactează publicațiile, întocmește darea de seamă anuală, este secretarul general al secțiilor, îngrijind în general coordonarea activității lor, este controlorul activității culturale a despărțămintelor, reprezintă instituțiunea și conduce agendele generale ale „Asociațiunii” împreună cu președintele.

Directorul administrativ.

Actualul post de secretar administrativ se suprimă, atribuțiile înglobându-se în acest nou post. Denumirea se schimbă (tradiția în acest caz fiind numai o formă fără importanță) pentru:

a) a arăta și prin denumire că gestionarul acestui post are atribuții generale, în ce privește partea administrativă a instituției.

b) pentru a nu se face nici în denumire confuzie cu postul de secretar general.

Directorul conduce serviciul general administrativ al instituției. Face parte integrantă din comitetul executiv compus din Președinte și Secretar general. La parte la ședințele Comitetului Central cu vot consultativ. E funcționarul salariat, al 2-lea în grad, al Asociațiunii.

Directorul poartă toate agendele administrative, semnează corespondența administrativă, poartă contabilitatea generală a instituției, întocmește bugetul anual, îngrijește de partea financiară administrativă a dării de seamă anuale, culege și poartă evidența exactă a tuturor datelor statistice referitoare la orice ramură a instituției, conduce efectiv sau va supraveghea de aproape întreprinderile de orice natură ale Asociațiunii (editură, desfacere, imobile etc.) Directorul controlează gestiunea financiară a despărțămintelor.

Director va putea fi numit nu-

mai o persoană care se dovedește expert în materie de contabilitate și administrație.

Serviciul administrativ va avea funcționarii ajutători necesari: cassier, contabil, dactilografe etc., care se vor angaja după necesitate la propunerea directorului administrativ de Comitetul Central. De altfel pentru toate funcțiunile salariate se va întocmi un regulament ce se va aproba de Adunarea generală odată cu statutele.

Combi-națiunile de posturi, prevăzute de regulamentele interne ce urmează să fie abrogate, vor înceta. Nu se va mai putea împreuna postul de cassier, funcționar auxiliar la serviciul activ, cu postul de . . . custode al muzeului, sau acela de director artistic cu postul de . . . arhivar.

Bibliotecarul.

Bibliotecarul are sediul la Sibiu la Biblioteca Asociațiunii, care va rămâne mai departe la Sibiu. Este funcționar salariat. Îngrijește și administrează biblioteca. Este personal răspunzător pentru valorile încredințate spre administrare.

Custodele Muzeului.

Custodele Muzeului are asemenea sediul la Sibiu. Va îngriji colecțiile Muzeului, care rămân și pentru mai departe la Sibiu. E funcționar salariat. Va fi personal răspunzător pentru toate valorile încredințate lui.

Posturile de bibliotecar și custode al Muzeului se vor putea împreuna, urmând ca să se dea personalul ajutător necesar pentru fiecare secțiune.

Pentru supravegherea Palatului Cultural din Sibiu, cu toate valorile de cărți și colecții suprinse în el, va fi de preferat ca un vicepreședinte să aibă domiciliul la Sibiu, asemenea și un cenzor, urmând ca și ei să fie răspunzători, împreună cu funcționarii respectivi, pentru buna și exacta administrare a acestor valori de neprețuit.

Nu sunt de părere că administrarea Palatului Cultural din Sibiu să se încredințeze Despărțământului din acea localitate, ci se va dirija și administra direct de conducerea centrală.

Conferențiarul artistic.

Actuala denumire de „director

artistic“ se schimbă fiind improprie. Activitatea sa se va îndrepta spre organizarea artistică a diletanților atât la orașe cât, indesebi, la sate.

Conferențiarul.

Se va renunța la obiceiul ca conferențiarul să fie purtător de vorbe goale. Ei vor fi, fie învățători economici, pentru popor, fie organizatori și animatori pentru despărțămintele și cercurile Culturale ale Asociațiunii.

Membrii „Asociațiunii“. Taxe și avantaje.

Actualele statute prevăd că, pentru trebuințele despărțămintelor, se vor reține taxele membrilor activi și ajutători. Intenția: posibilitatea procurării mijloacelor financiare pentru despărțăminte, e bună, mijlocul de realizare însă este foarte rău. Toate taxele de membri, fondatori, pe viață, activi și chiar cele ajutătoare se vor încasa de organele externe respective, se vor vărsa însă toate la Cassieria Centrală. Motivul este următorul:

a) Statistica membrilor, unul dintre cei mai de seamă factori de apreciere a legăturii cu masele, numai astfel se va putea ține cu exactitate.

b) Numai astfel se va putea organiza un aparat rațional, unic și general, care să încaseze taxele la timp.

În schimb subvențiile se vor împărți între despărțăminte după numărul membrilor cari au vărsat taxele într'un termen fixat, după o cheie anumită, stabilită între suma globală a subvențiilor de împărțit și între numărul membrilor din fiecare despărțământ. Această cheie se va fixa anual la întocmirea bugetului.

Rezultatele: Despărțămintele nu vor mai avea motiv să se plângă că unele sunt favorizate de centru iar altele nu.

Dacă vre-un despărțământ va vrea să primească o subvenție mai mare se va îngriji de membri noi.

De aci va urma o tendință mereu crescândă de a câștiga membri noi, cece va aduce cu sine întărirea și morală dar și materială a instituțiunii.

Orice alte venituri ale despărțământelor, subvenții directe, din serbări etc. rămân integral acestor unități culturale.

Cu această ocazie cred că se va proceda potrivit dacă se vor fixa din nou taxele de membri, anume:

- a) *Membru fondator al caset Naționale*, odată pentru totdeauna . . . Lei 5000
- b) *Membru fondator al „Asociațiunii“*, odată pentru totdeauna . . . Lei 2000
- c) *Membru pe viață al „Asociațiunii“*, odată pentru totdeauna . . . Lei 1000
- d) *Membru activ anual* Lei 100
- e) *Membru ajutător anual* Lei 20

Aceste sume corespund perfect capacității de plată în situația actuală economică, după diferitele categorii sociale, cari vor dori să fie membri a acestei instituțiuni, calitate care se va onora și în viitor tot așa ca și în trecut. Taxele dela a) b) c) s'ar putea achita și în rate pe termen scurt.

Socot că ar fi util să se ceară ca declarația de intrare, în scris, a fiecărui membru nou să fie susținută de doi membri vechi. Această restricție va exprima și exterior selecția membrilor instituțiunii.

Membrii vor avea următoarele avantaje:

a) vor primi revista „Transilvania“ cu abonamentul redus de Lei 200 anual, (afară de membrii ajutători),

b) vor primi cu 20% reducere orice alte publicații, periodice sau cărți, ale Asociațiunii.

c) Membrii fondatori și pe viață vor primi Darea de seamă generală anuală a Asociațiunii, membrii ordinari un extras a Dării de seamă în schimbul taxelor de membru plătite.

Rostul acesteia este, ca fiecare membru să fie bine informat asupra mersului general al Asociațiunii,

Membrii ajutători vor primi numai reducerea de 20% din toate publicațiile pentru popor, eventual și un extras al Dării de seamă scris pe înțelesul poporului.

Organizarea despărțământelor și a cercurilor culturale.

Fără a intra în detalii socot că reducerea numărului membrilor din comitete: 15 la despărțăminte și 10 la cercurile culturale, la 5 pentru toate, va da o posibilitate mai serioasă de lucru.

Se vor anula toate subcomitetele și subcomisiunile. Pentru anumite lucrări se vor alege delegați, cu depline puteri de executare.

Activitatea în amănunt se va face după un regulament nou întocmit de conducerea Asociațiunii.

Regiunilor, dacă se vor mai păstra, li se va da organizația potrivită cu noul program general de muncă al Asociațiunii.

Concluzii.

În scopul reorganizării cadrelor Asociațiunii vor trebui întocmite următoarele proiecte:

1. Proiect de statute.
2. Proiect de regulament al secțiilor literare-științifice.
3. Proiect de regulament pentru funcționarii Asociațiunii.
4. Proiect de regulament pentru organizarea și funcționarea departămintelor centrale, de plasă și a cercurilor culturale.

Acestea ar constitui deci înțâia parte a lucrărilor de reorganizare, urmând ca noul comitet ales în baza acestor statute și regulamente noi să întocmească un program de muncă, fixat în cele mai mici amănunte.

În cadrul unui alt articol voi da o contribuție la fixarea unor părți a acestui nou program de muncă.

Iar în cece privește sistematizarea muncii culturale, aceasta va depinde în bună parte de vederea conducătorilor precum și de destoinicia și aptitudinile organelor administrative.

Încheiând, ne exprimăm optimismul nostru — și credem că nu ne vom înșela — în creierea unei vieți noi pentru venerabila „Asociațiune” Culturală, care în viitor va aduce lumină din belșug intelectualilor și, îndeosebi, poporului dela sate.

Grațian C. Mărcuș.

Abonați

Societatea de Măine

Ortografii istorice, pseudo- și quasi-fonetice

Între scrisul chinezesc și transcrierea fonetică. — Fosilele ortografice și organele rudimentare ale Ch. Darwin. — Scara de fonicitate. — Indrumări pentru cei ce nezuesc prin jungle streine. — Spre miezul lucrurilor.

Dlul Prof. Otto Jespersen, autorul lui „Language” și „Philosophy of Grammar”, aceste pagini lingvistice ale unui erudit prieten al Țărilor Nordului, clar-gânditoare.

Intr'una din ședințele convocate anul trecut de Ministerul Instrucției la Ateneul Român, Dl. Prof. Mihail Dragomirescu și-a exprimat părerea că toate limbile străine trebuie să se învețe dela început numai prin lectură. Experiența mea îmi spunea că lucrul e numai în parte adevărat și numai pentru unele din limbile streine, și anume pentru acelea a căror ortografie e quasi-fonetice.

Am căutat atunci să arunc lumina care trebuia spre a pune lucrurile la punct și, judecând după aprobarea sălii, cred că am reușit.

Ci cum de limpezirea datelor acestei interesante probleme depinde soluționarea ei, țin s'o înfățșez mai pe larg aici.

Strict vorbind nu există ortografia fonetică; cum nu există nici ortografii cu totul istorice, afară numai dacă socotim între ortografii și scrisul chinezesc bunăoară, alcătuit din semne la origine simbolice și imitative, cari se rostesc felurit după dialecte¹.

Chiar și transcrierea fonetică nu-i absolut fonetică, căci dacă ea ne redă sunetele (fonii) și accentul tonic, ea nu arată — decât doar pentru scopuri științifice și pedagogice — și elementul muzical al limbajului, adică „tonul”,

intonția².

Când se indică toate aceste trei elemente, cum fac de pildă Miss Ward și Lilius Armstrong în admirabilul lor *Handbook of English Intonation*, numai atunci se poate vorbi de un scris curat fonetic.

Ca să dau un exemplu ce ne e foarte aproape: ortografia română privită îndeobște ca fonetică e departe de a redă cu totul credincios ceea ce noi rostim în realitate. Când noi scriem pe acel *l* final, pe care eu sunt înclinat să-l numesc „articol ortografic”, în cuvinte ca *omul, calul etc.*, cuvinte pe cari în limba de toate zilele le rostim *omu, calu* (*omul, calul*, se aud numai în rostirea minoritarilor și a... pedanților); când scriem *sunt ei, e(ste), epure, examen, a fost bun, sunt mulți, era cald și frumos, un băiat într'un pom, bani mulți* pe cari de obicei le rostim *sân(t), iei, ie(ste), iepure, egzamen, a fox bun, sâm mulți, iera cal(!) și frumos, um băiat într'um pom, ba(m) mulți, im pădure etc.*; când scriem în casă *era un câine, bani gata* cari de fapt sună *ng* cas iera ung* câine, bang* gata*; la fel când ortografiem *nod, bag, fag* ceea ce îndeobște se aude *not, bac, fac* — căci, oricât de curios ne-ar părea, între cuvintele *drag(t)* și *drac(t)* în genere nu se face

² Pentru limbi ca Suedeza și Norvega cari — oareșcum, și cantitativ foarte redus asemănător limbii chineze — au o seamă de perechi de cuvinte identice foneticeste dar deosebite ca înțeles după intonație, orice transcriere cât de cât conștiințioasă ar trebui să indice neapărat și intonația pentru cuvinte ca Suedzul *Eder, Buren*, fiecare având, după „ton”, două înțelesuri deosebite.

* În lipsa unui alfabet fonetic de felul celui al lui *Association Phonétique Internationale* sunt nevoit să „transcriu” aici ca și mai la vale cu ajutorul literelor obișnuite, lucru pe cât de regretabil pe atât de inevitabil, *ng* e pentru „nazala ve-lară” scrisă cu *n*, în cuvinte ca *lung; încă etc.*, care se aude și în toate cuvintele germane, suedeze și engleze ce sfârșesc în *ng* (*Übung, er ging; Suedez Konung, Viking*). Pentru engleză compară mai ales bogata categorie a „*ing*”-urilor: *stating, going, meeting, etc.*, unde să se noteze bine nu se aude nici un *g*, care se aude (gșeit!) numai din gura celor ce-au învățat limbile respective prin ceea ce așa numai „metode buchilor sau a cărții”. Ea explică pronunțări cu *g* în *Übung en, länger*, așa de neplăcute unei urechi germane.

¹ Scrisul chinez ar fi atunci cea mai istorică din-tre ortografii. Un patrat care înseamnă soare, un dreptunghi însemnând câmpul, se rostesc de ex. într'un fel în Peking și cu totul altfel în Tibet să zicem. Cu alte cuvinte: ceea ce leagă pe Chinezii lingvistic întreolaltă nu e atât limba lor vorbită cât mai ales cea scrisă, cu semnele bizare ce uimesc pe Europeni. De aici greutatea de a transcrie limba cu alfabetul latin. O atare „latinizare” a scrisului chinez ar transcrie cel mult dialectul literar, care e mai mult sau mai puțin o limbă streină pentru restul Chinei.

nici-o deosebire de rostire³; se vede limpede ca ziua că în toate aceste cazuri ortografia noastră e departe de a fi fonetică.

Nu-i fonetică și pentru că alfabeta latină — care n'a fost înjghebată de foneticieni — nu are semne speciale pentru distincții mai fine, cum e între altele *ng* «nazala velară» de mai sus. În deosebire de portugeză de pildă, ortografia noastră n'are »diacriticul«, (ce arată acolo vocalele nazalizate), în cuvinte ca *cinci*, *dânsa*, *confuzie*, *înraurire* unde puțini Români articulează un *n* deși foarte puțini își dau seamă de ce le „iese din gură“⁴ de fapt.

Nu-i locul să arătăm aici în câte privințe sunt nefonetice și alte ortografii reputate ca „fonetice“ — bunăoară scrisul italian și cel spaniol⁵. Și iarăși nu-i locul să arătăm din câte pricini o ortografie quasi-fonetică poate fi nefonetică, chiar unde nu-i vorba de elemente istorice petrificate, fosilizate întrânsa.

Deși nu există deci ortografii strict fonetice sau istorice putem totuși de dragul simplificării să vorbim de ortografii fonetice și istorice.

Pentru scopuri practice putem apoi zice: cu cât o ortografie se depărtează mai mult de „polul“ fonetic cu atât ea e mai istorică, mai aproape de polul opus. Ceia ce însemnează că undeva la mijloc între cele două extreme se găsesc limbi a căror ortografie e așa zicând pe jumătate istorică și pe jumătate fonetică. Aceste ortografii mijlocii, sunt prin ceea ce s'ar putea chema echivocitatea sau duplicitatea lor — ca și oamenii cari pe subt ascuns fac parte din două partide — foarte înșelătoare. De aceia ași propune pentru ele, — considerându-le „caracterul“ — numirea de „pseudo-fonetică.“

In mineralogie există o „scară a durității.“

După analogia ei voi căută — cred pentru prima oară — să fixeze pe o scară a (ne)fonicității cele mai de seamă limbi europene ce-au intrat până acum în cercul experienței mele lingvistice.

Și anume o voi vizualiza cu ajutorul unei linii care ar avea un capăt (*Q. Fon.*), quasi-pozitiv foneticește, și altul quasi-negativ foneticește: *Ist(oric)*. Dacă punem limba Engleză la capătul „istoric“ al liniei

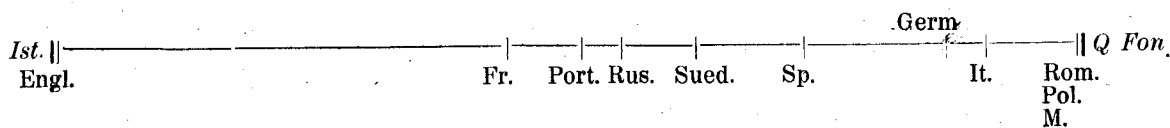
de (ne)fonicitate iar la capătul ei „fonetic“ limbile Rom(ână), Pol(ona), M(aghiară) — și întrebuințăm pe rând pentru celelalte graiuri inițialele It(alian), Germ(an), Sp(aniol), Sued(ez), Rus, Port(ugez), Fr(ancez) — așezându-le în diferite puncte aflătoare între cele două capete *Ist. — Q. Fon.* ale liniei de (ne)fonicitate, putem înfățișa cu destulă limpezime și precizie gradul de fonicitate al ortografiei limbilor de mai sus.⁶

Iată cum s'ar înfățișa lucrurile pe linia mea de fonicitate. (Vezi linia).

Analog spectrului solar cu razele lui invizibile pentru profan dar foarte limpezi pentru ochiul specialist al opticianului, — care „vede“ și razele calorice („infracroșii“) precum și pe cele chimice („ultra violete“) de o parte și alta a curcubeului, — printr'un efort de imaginație ne putem ușor închipui ca puncte ideale: la dreapta curcubeului nostru ortografic, pe cel mai fonetic dintre scrisuri *transcrierea fonetică*, iar la stânga lui pe cea mai istorică dintre „ortografii“, *scrisul chinezesc* de pildă.

Un corolar practic ce decurge

LINIA DE FONICITATE.

din tot ce s'a spus până acum e: cu cât ortografia unei limbi se află mai aproape de capătul *Q. Fon.* al liniei noastre cu atât mai mult se poate spune că cineva își poate asimila limba prin simpla lectură, presupunând firește că-i bine familiarizat cu fonii graiului respectiv. Și întors: cu cât o limbă are o ortografie mai istorică, deci mai „chinezescă“, cu atât mai mare e nevoia de ajutorul tran-

scrierii fonetice, pentru a ne-o însuși cât mai aproape de ființa ei aveau. Am spus *cât mai aproape!*

E la mintea omului că, neexistând ortografii pur fonetice, transcrierea e indispensabilă și pentru limbi dela capătul *Q. Fon.* al liniei noastre — pentru scopuri didactice⁷ ocazional, dar perpetu când urmărim preciziunea demnă de numele de știință.

Cum am spus aiurea „literele pot fi sau moarte sau mincinoase“. Moarte când ele reprezintă sunete *cândva* vii în limbă (de ex. „din războtu și nuoi“) sau sunete cari

uneori cad (de ex. *t*, în *sân(t) niște flori*). Literele mincinoase apar în asimilații, așa: (su)nt în ceea ce de fapt sună *sâm mulți*, (u)n în *um păi*. Se înțelege că cu cât ne apropiem mai mult de capătul *Ist.* al liniei de fonicitate cu atât mai mult sporește ceata slovelor moarte și a slovelor mincinoase.⁸

Sper că am reușit să demonstrez

⁶ Firește, eu exemplific numai cu limbile pe care socotesc că le cunosc suficient sub dublul lor aspect fonortografic. Limbi pe cari le știu aproape numai „prin ochi“, cum e Norvega și Daneza, nu le-am pus pe linia *Ist. — Q. Fon.* Probabil că savanții de universalitate unui Jespersen sau a răposatului Henry Sweet, ambii cu o experiență lingvistică amestecată de vastă, ar face „linia“ cu mult mai bogată și mai cripesă.

⁷ Pe când eram student, am scris harnicului muzicograf Ludwig Nohl, rugându-l să mă autorizeze să-i traduc cartea *Musikgeschichte*. Mult timp n'am primit niciun răspuns. Dar poșta conștiințioasă a Germaniei nu s'a astâmpărat până n'a găsit „ultima adresă“. Și într'o zi când uitasem de scriitoarea mea am aflat că locuința lui Nohl se mutase într'o lume mai bună. Căci mi-am reprimt plicul cu mențiunea „Gest. rben“ (mort). Nu mai știu precis care-i istoricul declinului și morții „articolului ortografic“ — din omu(l), calu(l), dar de câteori aud vorbinduse delă mi amintesc de încercarea mea din 1910 de a intra în corespondență cu un autor care murise în 1885.

³ Chiar acum din grădina vecină aud glasul unui băețas care cântă:

„Fetișoară vrei să joci?
Îți dau mâna mea cu draci!“

Să nu se creadă că aici e vorba de limbajul cripit al copilăriei: fetele în plină vârstă zic că băieții li sunt dragi (rosteste „draci!“).

⁴ ... căci vorba lui J. J. Rousseau — citat cu tăle de danezul Otto Jespersen, cel mai de seamă lingvist al timpurilor noastre — „I faut beaucoup de philosophie pour observer une fois ce qu'on fait tous les jours“. (Trebuie multă filozofie ca să observi odată cejace faci zilnic).

⁵ Cp. de ex. ung cane, um principe (ortografiat un c., un p.) în italianește; sau în spaniolă *Usted*, *avogado*, *bello* (în ortografie), sunând *usté*, *avogao*, *vel(l)io* etc.

cele de mai sus *more geometrico*.

După cum se vede din cele spuse aici dau „Cezarului ce-i al Cezarului etc”. Noi recunoaştem folioasele, în cazul graiurilor cu ortografie quasi-fonetice, „metodii buchilor”. Inşă, în această epocă de Einsteinian relativism, trebuie să adăugăm şi aici: până la un oarecare punct.

Pentru că nu trebuie să uităm celelalte două componente ale rostirii: accentul şi intonaţia.

Pe cari — va fi nevoit să o recunoască şi cei mai bucheri dintre „buchişti” nu le putem citi şi cu atât mai puţin *auzi* din sau „printre rânduri”. Cu alte cuvinte nu ne putem lipsi de vitaminele vii ale conversaţiei nici aici.

Căci dacă stăruim să mergem împotriva firii lucrurilor — cum facem în dauna sănătăţii noastre în atâtea câmpuri de viaţă — rezultatul va fi iarăşi un surrogat, un biet *homunculus* lingvistic demn de retorta învăţăcelului Wagner din Goetheanul *Faust*.

La urma urmei chiar şi *transcrierea fonetică nu-i nici mai mult, nici mai puţin decât cel mai raţional fel de a scrie*, deci de a pune un grai „pe note”.

Deci nici ea nu dispensează de *Viva Vox*⁹.

Căci nimic nu poate înlocui înima svăcnitoare a vieţii!

Ceea ce nu înseamnă că fiziopatologii cordului consumă pâinea socială de-a surda!

Cu un cuvânt: instinctul de limbă trebuie călăuzit inteligent. Altfel el o ia razna, ca toate instinctele omeneşti de altfel, creînd interesante, pitoreşti sau chiar simpatice, mai ales streinului de sex opus, — şi aceasta, o recunosc bucuros, e singura parte plăcută a lucrului — dar neînţelese grauri păsăreşti.

I. Ol. Ştefanovici-Svensk. Ph. D.

Doctor în litere dela „University of London”; Conf. de l. Engleză la Academia Comerţială, Cluj.

⁹ Vezi şi studiul meu „*Noi şi Fonii Englezi*” în „Soc. de Măine”, Sept., precum şi „*Streinii şi Sunele Limbei noastre*” în „Tara Băsei”, Noemvrie viitor.

⁹ Să nu se înţeleagă de aici că graiul viu dispensează de transcriere, fie ea integrală ca la englezeşte, sau parţială (ocazională) ca la româneşte, italieneşte etc. Dimpotrivă, transcrierea e un admirabil ajutor de care „şcoala înaltă” („*die hohe Schule*”) a lingvisticii teoretice şi aplicate niciodată nu se va putea lipsi cu toful. Transcrierea te fereşte de „iluziile acustice”, iar conversaţia zugrăveşte multicolor transcrierea, făcând-o să sune cu fonii, accentul, ritmul şi muzica nesfârşit de telurică a limbii vorbite.

„Pe frontul de vest nimic nou”

Am împrumutat acest titlu dela cartea scriitorului german Erich Maria Remarque, al cărei tiraj vertiginos de peste un milion de exemplare a fost consumat în şase limbi în câte a fost tradus până acum. Cartea aceasta, ca pretutindenea, fiind insistent menţionată şi prezintată în presa românească, o revenire asupra ei cu elogiile şi observaţiile de rigoare este lipsită de interes. Dacă am ales acest titlu am făcut-o dintr'un motiv, care se va vedea mai la vale.

Apariţia cărţii a făcut saltul senzaţional al unei rachete şi ca o rachetă conţinutul ei se răspândeşte într'o mulţime de tendinţe. E natural însă ca senzaţiile soldatului care trăieşte în tranşee subţ foc, să fie multiple. El reacţionează acolo cu voinţa elementară de-a trăi, cu carnea care se înfioară, cu sufletul care suferă simţindu-se degradat şi animalizat. Factura cărţii este factura unui jurnal de tranşee înregistrând fapte aproape zilnice. Autorul fiind fidel acestor fapte n'a putut să împace exigenţele unei unităţi superioare, fiindcă atunci natural cartea n'ar mai fi fost o oglindă a războiului veritabil, ci ceva meditat şi rotunjit în urmă. Totuşi cartea aceasta atât de aprigă şi atât de francă, are o trăsătură care o domină şi care aparţine mai mult autorului, care aruncă o privire retrospectivă asupra sângerosului holocaust al războiului. Eroul cărţii doarne de mult liniştit în pământ după ce a primit un gloţ în frunte în prezia armistiţiului, într'o vreme când pe tot frontul era linişte încât ziarele s'au mulţumit să scrie „Pe frontul de vest nimic nou”. Autorul consideră grozav războiul, nu atât pentru cealaltă lume, cât pentru tinereţea sacrificată, care ar fi trebuit să deprindă o carieră, sau să înveţe o meserie şi care în schimb la o vârstă de 18 ani a fost trimisă în tranşee, unde va învăţa meseria de-a ucide.

Aşadar tinereţea în timp de războiu. Dar tinereţea în timp de pace? În adevăr oare ce face tinereţea în timp de pace? Punând această întrebare mă gândesc în primul rând la ţara mea,

Iau mărturia scriitorilor noştri, după cum pentru tinereţea în războiu poţi lua în bună pace mărturia lui Erich Maria Remarque?

Cât e de adevărat că dela o vreme nu mai citim, nici romane nici nuvele nici poezii elegiace. Imi pare, că dela o anumită vârstă atât romanele cât şi poeziile sunt sau inutile sau desorientează. Toate aceste pretenii pe care le părăseşti fără regret şi cari te-au făcut să trăieşti o sută de vieţi neisprăvite, dacă închizi puţin ochii le vezi departe înapoi în noapte. Vezi un cimitir pustiu pe un deal în care ard lumini multe, multe. Lângă fiecare cruce o lumină. Impresia e stranie dar autentică.

Totuşi în această baie de ignoranţă şi-se întâmplă să citeşti bunăoară „Corigent la limba română” de Ion Minulescu. Mai ales dacă te interesează următoarea problemă: Cum se răsfrânge o vârstă atât de importantă cum este adolescenţa şi primii ani de tinereţe, în senzibilitatea socială a scriitorilor noştri. Mult mai înainte poate că ai cetit „La Medeleni” de Ionel Teodoreanu. Ai făcut cunoştinţă acolo, cu nişte copii bine îngrijiţi a căror crize de creştere şi ale căror peripeţii sufleteşti erau descrise într'o limbă de miere (poate prea multă miere) şi constatată că eroii lui Ionel Teodoreanu erau prea bogaţi pentru nişte copii de *rumâni* autentici. Ei petreceau în pijamale şi se desfătau cu daruri aduse din capitalele Europei, într'o vreme când în jurul lui 1907 erau atâtea alţi copii prin satele martirizate de neoibăgie cari crăpau de foame. Insfârşit ei nu erau copiii voştri care suferă, cari se îndărătnicesc, într'o luptă cruntă pentru pâine, cari parvin dela sate ca să cucerească oraşele, ca să dureze acolo şi să păstreze o ţară nouă.

Romanul lui Ionel Teodoreanu, este un basm. Iar crizele şi înfrângerile eroilor lui, sunt crizele şi înfrângerile unor răsaduri cultivate în seră.

Când cărţile ca vieţi imagine, şi artificiale vă erau dragi poate că aţi cetit pe Vlăduţă. Pana

acestui neopesimist zugrăvise în proză figuri de adolescenți pe care viața i-a înfrânt și i-a lăsat ca pe niște epave pe marginea drumului ei prodigios. Aceste vieți nenorocite bunăoară pe mine m'au înfricoșat. Pe la 18 ani începusem să recit cu mult zel cunoscută odă a lui Eminescu în metru antic dedicată tinereții apuse. Mă aud deasemenea cum mă tânguiam fără ajutorul lui Eminescu, mult mai simplu: Micule nenorocit ce te faci acum, când viața vezi că nu merită să fie trăită.

Dar „Corigent la limba română” de Ion Minulescu întrece orice măsură și își bate joc de orice răbdare. Înfrângerea puilor pseudo-români și români din arta celor doi prozatori români, dacă n'a fost superbă a fost cel puțin onestă. Pe când eroii dlui Ion Minulescu sunt pur și simplu înfrânți de organele dela ombilic în jos. Acest gen de înfrângere este bătut în monedă bună și este descris cu încântare. Tinerețea este înfrântă de cruzimea vieții — acceptă d. Ion Minulescu — iar dacă e vorba de înfrângere să alegem soluția cea mai legeră, — care nu poate fi decât desfrâul și cântecul greerului și să transformăm înfrângerea în biruință.

Pentru acest fel de „jemanfișiști” cinici, în genul dlui Minulescu, ași deschide un capitol special în Codul penal și într'un paragraf unic ași prevedea pentru vinovăția lor ca pedeapsă minimă bătaia publică la tălpi, iar ca pedeapsă maximă spânzurătoarea. Ași ignora închisoarea pentru că respectiva speță de delicvenți ar face acolo malachie și după eliberare i-ar descrie deliciile într'o nouă carte.

Umanitarismul justiției din zilele noastre îl răsplătește pe d. Ion Minulescu numai cu premiul național pentru poezie.

Totuși prin d. Ion Minulescu aflăm oarecum într'un decor de madrigale și panglici din ce aluat și prin ce rețete se confecționează defraudatorii și excrocii de mâine. În acest fel știm cari sunt agenții cari își trec din mână în mână, din generație în generație crezul unor șacali cari totuși s'au născut oameni.

Literatura română astăzi mai mult ca oricând trebuie să fie aservită adolescenței și primilor

ani de tinerețe căci dincolo de această etapă o așteaptă mulțimea femeilor ca să le vorbească despre amor, iar acolo găsește concurența literaturii străine. Însă o literatură a tinereții o concep ca pe o literatură de avânt și ca pe o literatură de tendințe. Scriitorii români se încapăținează însă să scrie literatură ca tineri pentru bătrâni. Din nenorocire cărțile nu sunt din metal ca să le arunci la topitoare și să modelezi o altă serie după trebuințele sufletești ale tinereții românești care cunoaște realitatea vieții înainte de vreme, care la 21 de ani în genere își câștigă pâinea și se consideră cu jale adult deși sufletul lui e încă de copil. Tânărul acesta care întemeiază mâine o familie din neant și dă urmașilor un nume, tânărul care visează să facă fapte mari, care are deasupra un ideal ca un arc de lumină și care până în cele din urmă realizează f. puțin și care totuși abia la capătul vieții făcând bilanțul; strigă nu cu durere ci cu voie bună: „Asta-mi fu soarta, mai dați-mi o viață și ași face la fel”. Tânărul acesta e măreț și nimeni nu găsește un cuvânt bun pentru el și nimeni nu-l dă pildă adolescenților, tinerilor cari îl urmează.

Într'o literatură dedicată tinereții sunt infinite nuanțe cari ar putea fi scoase în relief. Știm cu toții că viața este mizerabilă, că poate eu, că poate prietenul meu de alături, vom cădea mușcând țărâna. Valoarea noastră trebuie să rezide în convingerea că nu vom cădea niciodată, că viața în ansamblul ei vast este o aventură și un cântec (amestecat cu scărășnete).

Iar în ce privește amănuntele la dracu cu ele.

Amănuntele, micile mizerii...

*

Când se găsesc premii pentru prinderea bandiților, de ce nu se găsesc bani pentru răsplătirea celor mai bune cărți scoase pentru tinerețe. De ce dacă marele public nu ascultă de criteriile de apreciere ale Academiei, instituția aceasta nu-și îndreaptă elogiile morale și materiale spre literatura scrisă pentru tinerețe?

Bineînțeles că prin aceasta nu înțeleg să transform pedagogii în scriitori. Pedagogii sunt vietățile prin excelență antipatice și scuza existenței lor se traduce printr'un

„rău necesar”. Cum te-ai aștepta dela un pedagog să dea avânt și încredere unei tinereți, când el însuși nu este decât un păsăroi gris care din tinerețe poartă masca prudenței, care joacă pe intelectualul și care se aruncă ipocrit la picioarele omului de acțiune când acesta a reușit și pe care mai înainte l-a batjocorit. Mai înainte obiecțiile lui se adresau mirosului de transpirație pe care l-a lăsat în urmă omul de acțiune, iar după reușita acestuia laudele lui cari scârțâe se adresează resturilor dela masă. Aceștia sunt pedagogii sau pedagogii în devenire. Nu de aceștia, cu laude calculate la conducța viitorului lor avem nevoie.

În concluzie:

Valoarea unei tinereți în timp de pace sau în timp de război se măsoară după cât realizează. Tinerețea care nu face nimic în timp de pace, o tinerețe sibirică cu idealul în burtă și mai jos nu este bună de cât pentru carne de tun.

Se prea poate ca în succesivele tinerețe românești de până acum să nu fie nimic de relevat. Totuși, oare, tinerețea care este menită să păstreze și să consolideze în beton o țară de răspântie, o țară a cărei istorie este plină de triumfuri scurte urmate de lungi desiluzii și de umilinți amare nimic de anticipat?

Să vedem cine va vesti pe tânărul zidar de azi și de mâine.

Tinerețea noastră — oricât de teatral ar suna — nu trebuie să scrie „Pe frontul românesc nimic nou”. O carte care scrisă sau necrisă, ar fi tot atât de teribilă.

Gheorghe Munteanu.

ABONAȚI

**SOCIETATEA
DE
MĂINE**

REVISTĂ BILUNARĂ P. PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

BULETIN BIBLIOGRAFIC X.

Publicat de **ION MUŞLEA**
Bibliotecar la Biblioteca Universităţii din Cluj

ECONOMIE POLITICĂ. DREPT. JURISPRUDENŢĂ.

- Cherleş, I.** Despre punerea în întârziere. (Studiu de procedură civilă.) Buc. 1929. „Curierul Judiciar”. 8° 42 p. (2044—1929) Lei 40.—
- Constantinescu, N. Jac.** Cambia cu ultima doctrină şi jurisprudenţă. Buc. 1929. „Curierul Judiciar”. 8° 143 p. (Drept comercial) (2034—1929) Lei 100.—
- Dimitrescu Procop.** Problema ieftinirii traiului în România. Buc. 1929. Tip. „Universul”. 8° 24 p. (2031—1929)
- Filitti, Ioan C.** Cum a fost înfeles Consiliul legislativ. Buc. 1929. „Curierul Judiciar”. 8° 24 p. (2039—1929)
- Furtună, Alfons.** Întâmpinarea scrisă din legea accelerării din punct de vedere al principiului oralităţii. Propuneri în legătură cu unificarea legislativă. (Articol publicat în „Curierul Judiciar” No. 5—929) Buc. 1929. „Curierul Judiciar”. 8° 14 p. (2037—1929)
- Furtună, Alfons.** Trecerea dreptului de proprietate prin convenţiune. Soluţiuni în vederea unei legiferări viitoare. (Articol publicat în „Curierul Judiciar” No. 14—929). Buc. 1929. „Curierul Judiciar” 8° 16 p. (2036—1929)
- Găleşescu-Pyk, D.** Contractul de deschidere de credit. Studiu de drept comparat. Buc. 1929. „Curierul Judiciar”. 8° 175 p. (2040—1929).
- Găleşescu-Pyk, D.** Societăţile anonime în lichidare. Reluarea afacerilor sociale. Buc. 1929. „Curierul Judiciar”. 8° 18 p. (2041—1929) Lei 20.—
- Hiottu, Dan.** Descentralizarea politică, administrativă, sindicală. Buc. 1929. Tip. Cărţilor bisericeşti. 8° 2 f., 184 p., 1 f. (2092—1929).
- Hutschneker, Richard.** Actele pregătitoare în dreptul administrativ. Iaşi, 1929. Viaţa Românească. 8° 36 p. (2095—1929)
- Ionescu, Stelian.** Ante-proiect pentru o lege specială asupra cecului. Text. Consideraţiuni introductive. Relaţiuni şi Proiectul Societăţii Naţiunilor din 16 Aprilie 1928. Buc. 1929. „Curierul Judiciar” 8° 1 f., 118 p. (2024—1929)
- Neagu, Alexandru D.** Finanţarea marilor industrii în străinătate şi în România. Buc. 1928. „Tip. Române-Unite”. 8° 166 p., 1 f. (669—1929)
- Passalega, Dem.** Secretul profesional al avocatului. Conferinţă. Buc. [1929]. „Tip. Române-Unite”. 8° 12 p. (1998—1929)
- Periţeanu, I. Gr.** Teatrele noastre naţionale. Caracterizarea lor din punct de vedere juridic. Studiu legislativ critic. Buc. 1929. „Curierul Judiciar”. 8° 158 p. (2043—1929)
- Peter, Iulian M.** Problema finanţelor comunale. Buc. 1929. Serisul Românesc. 8° 188 p., 1 f. (2003—1929)
- Săpınaru, G. S.** Stabilizarea şi finanţarea construcţiunilor. Buc. 1928. „Cartea Românească”. 8° 9 p. (Institutul Economic Românesc) (664—1929)

EDUCAŢIE. ÎNVĂŢĂMÂNT.

- Anuarul învăţământului primar din regiunea XIV Cernăuţi pe anul 1929.** Intocmit de Emilian Săhleanu. Cernăuţi, [1929]. Tip. Mitropolitul Silvestru. 4° 4 f., 352 p. (2011—1929)
- Cantacuzino, Alexandrina N. Mama.** Conferinţă. Buc. [1929]. Tip. Capitalei. 16° 22 p. (1923—1929)

- Codul învăţământului (primar, secundar, superior).** I. Paul Negulescu, Ion Dumitrescu, George Alexianu, Titus Dragoş, O. C. Demetrescu. Buc. 1929. Edit. Pavel Suru. /Impr. Fund. Regele Mihai I/ 8° VII, 856 p., 1 f. (Biblioteca Institutului de ştiinţe administrative No. 16). (1454—1929) Lei 600.—
- Congres, Al X-lea — internaţional al învăţământului secundar, ținut în Bucureşti în 1928.** Darea de seamă. /Buc. 1929. „Cartea Românească”. 8° 132 p., 1 f., 6 planşe. (1748—1929)
- Mărilă, Ion.** Igiena în învăţământul popular. Lugoj, 1929. Tip. Naţională. 8° 32 p., 1 f. (2102—1929)
- Memoriul profesorilor secundari din România înaintat onor. guvern şi prin care ei revendică îmbunătăţirea salariilor în conformitate cu legile financiare în vigoare.** Buc. 1929. Tip. „Bucovina”. 8° 13 p. (1670—1929)
- Rusu, Liviu.** Principiile de bază ale psihologiei aplicate. Lecţie de deschidere. Cluj, 1929. Edit. „Societatea de Măine”. /Tip. „Lapkiadó”/ 8° 15 p. (2001—1929)
- Soricu, I. U.** Ziua mamei /Cuvântare/. Cuvinte către tineret. Sibiu, [1929]. Tip. Arhidiecezană. 16° 15 p. (1899—1929)
- Sperantia, Eugeniu.** Concepţii şi perspective din pedagogia actuală (Ernst Weber, John Dewey, Georg Simmel, Adolphe Ferrière, pedagogia socială). Oradea, 1929. Tip. Diecezană. 8° 58 p. (1700—1929) Lei 40.—

AGRICULTURĂ. ZOOTEHNIE.

- Agriculture, L — en Roumanie.** Album statistique publié à l'occasion du XIVe congrès international d'agriculture. Buc. 1929. Ministère de l'Agriculture et des domaines /Impr. Socec. & Co/. 4° 4 f., 91 p. (2016—1929)
- Armăsarii de reproducţie ai statului /Buc. 1928.** Tip. „Bucovina”. / 8° 70 p. (Ministerul Agriculturii. Vol. I. 1928. Din publicaţiunile Direcţiunii generale zootehnice Nr. 71) (1186—1929)
- Doboş, Filaret.** Zece ani de viaţă agricolă în Bucovina. Cernăuţi, 1929. „Glasul Bucovinei”. 8° 36 p. (1652—1929)
- Dumitrescu, N. A.** L'élevage dans les fermes de l'état. Buc. 1928. Tip. „Bucovina”. 8° 41 p. (Royaume de Roumanie. Ministère de l'agriculture et des domaines) (1830—1929)
- Filip, Nicolae.** Caii. Generalităţi, descrierea raselor de cai, creşterea, îngrijirea şi întrebuinţarea calului. Revăzută şi completată de N. A. Dumitrescu. /Vol. I/. Buc. /1929/. Ed. „Cartea Românească”. 8° 389 p., 1 f. (1368—1929)
- Florov, N.** Unele premise în chestia luptei cu seceta /Conferinţă/. Chişinău, 1929. Imprimeria Statului. 8° 1 f., 15 p. (1898—1929)
- Ghinea, I.** Monografia cailor din judeţul Ilfov. Buc. 1929. Fund. Regele Mihai I. 8° 180 p., 1 hartă (799—1929)
- Kerényi, Ludovic.** Lucerna. Buc. 1929. Tip. „Oltenia”. 8° 68 p., 1 planşe. (1335—1929) Lei 70.—
- Kerényi, Ludovic, Fulger Pârvulescu.** Cultura plantelor agricole. /Fascicula I/. Buc. 1929. Tip. „Oltenia”. 8° 48 p. 1334—1929)
- /Luca, Nicolas/. Les animaux du département de Tarnava-Mare (Transylvanie).** /Buc. 1929. Inst. E. Marvan/ 3 f., 24 planşe. (1838—1929)

- Mavrocordato, N. I.** Clasificarea cerealelor în America și la noi. Buc. 1929. „Cartea Românească”. 8° 20 p., 1 f. (Institutul Economic Românesc) (2069—1929)
- Organizarea producției agricole și a aprovizionării agriculturii în anii 1917—1920.** Buc. 1929. Tip. „Bucovina”. 8° 180, III p. (Ministerul Agriculturii. Direcțiunea generală a fermelor) (1183—1929)
- Páter Béla.** A gyümölcsfák betegségei és ellenségei, valamint a gyümölcsfák terméketlenségének okai. 20 képpel. Cluj, 1929. Minerva. 8° 67 p. (Az erdélyi gazdasági egyeslet könyvkiadó vállalatának LXXII. füzeté) (1881—1929)
- Prelici, Temistocle Ep.** O îndrumare pentru țiiitorii de tauri. /Cernăuți, 1929. „Glasul Bucovinei”. 8° 16 p., 1 f. (1778—1929)
- LITERATURA. ISTORIE I. LITERARĂ.**
- Anghel, D. și St. O. Iosif.** Carmen Saeulare. Poem istoric în două părți. Buc. [1929]. „Cartea Românească”. 8° 40 p. (1765—1929) Lei 18.—
- Brătescu-Voinesti, I. Al.** Firimituri. Buc. [1929]. „Cartea Românească”. 8° 171 p. (1744—1929) Lei 80.—
- Caragiale, I. L.** Opere complete. Momente, Schițe și amintiri. /Vol. I. Edițiunea VI/. Edițiune îngrijită de Gh. Adamescu. Buc. [1929]. Edit. „Cartea Românească”. 8° 1 f., 198 p., 1 f. (815—1929) Lei 60.—
- Caragiale, Mateiu Ion.** Craii de Curtea-Veche. Roman. Buc. [1929]. „Cartea Românească”. 8° 160 p. (1749—1929)
- Cartoian, N.** Cărțile populare în literatura românească. Vol. I. Epoca influenței sud-slave. Buc. 1929. Edit. Casei Școalelor /Cultura Națională/. 8° VIII, 271 p., 4 f., 15 planșe. (2050—1929) Lei 180.—
- Catina, Ion L.** Sori apuși. Regina Saba. Poeme și legende. Ediția I-a. /Buc. 1929. Tip. Capitalei/. 8° 3 f., 48 p. (1925—1929) Lei 60.—
- Davidescu, N.** Leagăn de cântec. Buc. [1929]. „Cartea Românească”. 8° 126 p. (1745—1929) Lei 60.—
- Dan, Sergiu și Romulus Dianu.** Viața minunată a lui Anton Pann. Roman. Buc. 1929. Cultura Națională. 8° 227 p., 1 planșe. (2053—1929) Lei 60.—
- Delavrancea [Barbu Ștefănescu].** Hagi-Tudose. Tipuri și moravuri. Buc. [1929]. Socec & Co. 8° 247 p. (1725—1929)
- Deleanu, Ilie.** Elementul religios în poezia noastră. Râmnicu-Vâlcea, 1929. Tip. „Cozia”. 8° 69 p., 1 f. (1517—1929)
- Ionescu Morel, D.** În ghiare de lup. Episod dramatic din vremea ocupației dușmane. Intr'un adăpost. Schiță dramatică într'un act și alte două piese. Sibiu, 1928. Tip. Școalei militare infanterie No. 2. 8° 1 f., 96 p. (1803—1929) Lei 50.—
- Manu, Ion.** Aduse din condei. Buc. [1929]. „Cartea Românească”. 8° 94 p. (1738—1929) Lei 60.—
- Marcu, Alexandru.** Romantismul italian. /Extras din revista „Roma”. Anul IX/. Buc. 1929. /Impr. Fund. Regele Mihai I/. 8° 62 p., 1 f. (1453—1929) Lei 40.—
- Mirea, Lia.** Variațiuni ritmice. [Buc. 1929.]. /Tip. Modernă/. 8° 55 p., 4 f. (1792—1929)
- Nosz Gusztáv.** A világirodalomban a XVIII. század közepétől napjainkig kialakult egyes költői irányok és azoknak főbb képviselői. I. kötet. Nagyvárad, 1928. Szent-László ny. 8° 174 p. (948—1929)
- Rădulescu, Florica.** În grădina înzăpezită. Poezii. Buc. 1929. /Tip. „Lupta”. 8° 69 p., 2 f. (1114—1929) Lei 60.—
- Sadoveanu, Mihail.** Impărăția apelor. Buc. [1929]. „Cartea Românească”. 8° 273 p., 1 f. (1350—1929) Lei 90.—
- Sarry, Vasilechia Al.** Muguri... mugurei! Versuri și proză. Constanța, 1929. Tip. „Dobrogea Jună”. 8° 112 p. (1084—1929) Lei 60.—
- Stamatiad, Al. T.** Pe drumul Damascului. Poeme religioase. Ediția II. Buc. 1929. „Cartea Românească”. 8° 79 p. (2066—1929) Lei 40.—
- Teodorescu, Alexandru O.** Hronicul măscăriciului Vălătue. Publicat și adnotat de —. Buc. [1929]. „Cartea Românească”. 8° 188 p., 1 f. (1739—1929) Lei 60.—
- Teodoreanu, Ionel.** Turnul Milenei. Roman. Buc. [1929]. „Cartea Românească”. 8° 301 p., 1 f. (1347—1929)
- Teodoreanu, Ionel.** Ulița copilăriei. Buc. [1929]. „Cartea Românească”. 8° 160 p., 1 f. (1746—1929) Lei 60.—
- Topîrceanu, G. Jos cortina! Prolog în versuri la piesa Aman-tul ononim.** Buc. [1929]. „Cartea Românească”. 8° 13 p. (1764—1929)
- Weiss, Aureliu.** Autori și păreri. Buc. [1929]. Editura „Națională” S. Ciornei. /Tip. Române-Unite/ 8° 273 p., 2 f. (1960—1929) Lei 80.—
- ISTORIE. GEOGRAFIE. BIOGRAFII.**
- „Astra”** în anii de după război (1918—1928). Sibiu, [1929]. Editura „Asociațiunii”. /Tip. Arhidiecezană/. 8° 80 p. (1650—1929)
- Bălan, Teodor.** Noi documente câmpulungene. Cernăuți, 1929. Tip. „Mitropolitul Silvestru”. 8° 139 p. (2024—1929)
- Bălan, Teodor.** Refugiații moldoveni în Bucovina. 1821 și 1848. Buc. 1929. Cartea Românească. 8° 148 p. (Așezământul cultural Ion C. Brătianu VIII) (2064—1929)
- Bătătuțescu, Pantazi.** Prima reabilitare penală. Pe nedrept, în pușcărie. Reabilitat după 8 ani. Povestea unei tragice realități. Buc. 1929. Tip. Române-Unite. 8° 84 p. (1962—1929) Lei 40.—
- Istoricul și activitatea Casei naționale „România Mare”** din Breaza de sus 1918—1928. Buc. 1929. Tip. „Răsăritul”. 8° 64 p., 1 planșe. (1474—1929)
- Ki volt Orbán Balázs.** Emlékezés a legnagyobb székelyre, születésének századik évfordulóján. 1829. febr. 3.—1929 febr. 3. Kiadja a Székelykereszturi Kaszinó. /Odorheiu, 1929. Globus-nyomda/. 8° 64 p., 1 f. (1867—1929)
- Leoneanu, L.** Profiluri și opere contemporane. Măști de: Iser, Marcel Ianeu și Ross. Buc. [1929]. /Tip. Cartea Medicală/. 8° 139 p., 2 f. (2089—1929) Lei 60.—
- Lucieto, Ch.** Războiul inteligențelor. „In misiuni speciale”. Memoriile unui agent special din serviciul de spionaj și contraspionaj al „Înțelegerii”. Traducere de: I. N. Alexiu. Pitești, 1928. Tip. „Artistica”. 8° 1 f., 299 p., 1 f. (1932—1929)
- Nicolaescu, Ion G.** Biografiile învățătorilor din Muscel morți în războiul pentru întregirea neamului. Câmpulung-Muscel, 1929. Tip. Gh. N. Vlădescu și Fiul. 8° 139 p. (2091—1929) Lei 60.J
- Olăreanu, Al.** Insemnări pentru o istorie a teatrului craiovean. Craiova, [1929]. „Ramuri”. 8° 57 p. (2076—1929)
- Popescu, Mihail.** Documente inedite privitoare la istoria Transilvaniei între 1848—1859. Din actele arhivei de stat a ministerului de interne și justiție dela Viena. Publicate de—. Buc. 1929. „Cartea Românească”. 8° 347 p. (Așezământul Cultural Ion C. Brătianu VII) (2065—1929)
- Reinach, Théodore.** Afacerea Dreyfus. O expunere documentară. Buc. 1929. Edit. „Adeverul”. 8° 109 p. (1554—1929) Lei 40.—
- Simionescu, Al. H.** Mănăstirea Agafton din jud. Botoșani. Botoșani, 1929. Tip. „Munca”. 8° 1 f., 50 p. (2101—1929)
- Trifu, Vasile.** Memoriu de titluri și lucrări. Buc. 1929. Tip. „Bucovina”. 8° 43 p. (1667—1929)

Învățătorii

Alba-Iulia îndeamnă mereu la fapte de unire și de solidaritate națională. Simbolul ei are o putere miraculoasă.

Cea din urmă faptă care s'a săvârșit sub oblăduirea acestui simbol este tot atât de importantă și de pilduitoare, ca și celelalte, cari au precedat-o.

În zilele de 29 și 30 August s'a ținut acolo congresul anual al „Asociației învățătorilor români din Ardeal, Banat și părțile unghurene”. Se serbau din acest prilej zece ani de când această organizație a luat ființă. Zece ani de muncă îndărătnică și plină de roade. Cine vrea să cunoască impresionanta desfășurare a acestei lupte și rezultatele ei să-și ia osteneala să răsfoiască lucrarea redactată pentru congres de dl. Andrei Pora: *Organizațiile învățătoresci din Transilvania (Cluj, 1929, „Ardealul”)*. Paginile ei sunt pagini de istorie culturală.

Sărbătoarea lor învățătorii au vrut să o încununeze cu o faptă demnă de idealismul lor fără pereche. Cu ani înainte frământau adică în sânul organizației lor ideea contopirii cu organizațiile similare din vechiul Regat. Interese speciale ale învățătorimii din Ardeal au împiedecat realizarea acestui vis drag. Cine oare a luptat și a propovăduit ideea de unire mai mult decât acești luminători ai țărânimii? Și totuși erau încă atâtea motive de luptă separată care împedecă realizarea faptică a Unirii. Datorită energiei conducătorilor Asociației — dela întemeiere au rămas aproape aceeași — o mare parte din scopurile speciale au fost împlinite. Unirea se putea face cu entuziasm înflăcărat — așa cum s'au făcut toate unirile sub zidurile Alba-Iuliei.

Ea era necesară mai mult decât oricând. Învățătorimea are nevoie de solidaritate căci multe și grele sunt nevoile cari o bântuie. Fără de o solidaritate de fier aceste nevoi nu vor putea fi înlăturate. În cadrele noului stat învățătorimea este cel mai puternic factor de încheiere națională și de progres. Numai cu ajutorul învățătorilor cari sunt în neînterupt contact cu țărâimea vom putea să ieșim din rușinea analfabetismului și să ne ridicăm pe treapta culturală hărăzită nouă de schimbarea vremurilor. Nimeni de acolo de sus n'a dat învățătorului importanta situație morală și materială pe care o merita. Guvernările noastre s'au interesat de cărămizile școalelor, dar au lăsat în cea mai neagră mizerie sufletul școlii: învățătorul. Salariul lui este mai mic decât al unui ușier de ministru sau a unui sergent-instructor. Învățătorii nu-și au acolo sus omul, care să-i apere, să-i însuflă pentru marea luptă culturală care o cer timpurile de azi. De aceea trebuie să

lupte înșiși pentru cucerirea drepturilor lor. Ei sunt mulți și au conducători luminați. Ceeace le lipsește este solidaritatea. Să îndrăgească această armă și totul li-se va oferi. Să ia pildă dela organizațiile din streinătate a căror putere umple de fiori pe guvernanți.

În fruntea organizației unite a fost așezat un om de inimă, înzestrat cu o minte limpede și cu un curaj neînfricat. Dl. V. V. Ţoni este una din mândriile învățătorimii române. Urmându-l uniți învățătorii vor vedea încurând ce inspirație binecuvântată i-a călăuzit la Alba-Iulia.

Horia Trandafir.

Omagierea Elenei Văcărescu. — Într-o ședință a Comisiunii de Cooperare Intelectuală de pe lângă Societatea Națiunilor, Elena Văcărescu, care reprezintă România de zece ani în acea Comisiune, a fost omagiată pentru activitatea ei prodigioasă și luminată. Sărbătorita a trecut înalte omagii asupra țării sale pentru mărirea prestigiului căreia și-a închinat viața. Pentru această nouă cinste care o face țării cuvine-se ca numele Elenei Văcărescu să-l purtăm din casă în casă și să-l venerăm ca pe una din marile noastre mândrii naționale.

Într'adevăr se poate spune că jumătate din dragostea pe care ne-o poartă înalta intelectualitate franceză se datorește acestei femei. Cunoscută și admirată la Paris ca unul dintre cele mai strălucite spirite feminine nu pierde aproape nici o ocazie pentru a vorbi despre poporul dela gurile Dunării, de lângă care s'a deslipit fără voia ei. Floarea poeziei ei din amintirile țării de origine și-a cules parfumul. Și parfumul acesta este de un farmec cuceritor. Noi nu-l cunoaștem decât de ici-colo, din câte o traducere palidă. Francezii îl gustă cu toți în limba lor armonioasă, pe care Elena Văcărescu o mănuește cu o măiestrie neîntrecută. Cine a auzit pe această aristocrată vorbind în fața uneia din sălile supraîncălate parisiene, despre comorile poeziei și artei noastre populare, român fiind și totuși își iubește îndoit nația. Atâta selipire de inteligență și căldură este în graiul ei. Pe Elena Văcărescu va sărbători-o odată o nație întregă ca pe una din marile ei glorii.

Scrisorile dlui I. Mihalache. — Actualul ministru al Agriculturii este pătruns de spiritul democrației în toate fibrele ființei sale. S'ar putea spune că dsa și șeful guvernului sunt sfinții democrației românești de astăzi. Nici o umbră de demagogie nu găsești în vorba lor. Toate faptele le sunt încălzite de o dragoste pentru popor, care s'ar putea spune că e axa sufletului lor. Dragostea aceasta uneori înduioșează până la lacrimi. Deaceea și poporul îi iubește cum n'a fost încă iubit om politic în țara românească. Nu scriem aici cuvinte de lingusăre, ci adevăruri verificate, de atâtea ori, de noi însine. Ne place să privim scrisorile adresate țăranilor de dl. I. Mihalache sub acest aspect al democratismului dsale. Sunt așa de rare adevăratele manifestări democratice la oamenii noștri politici. Democrația noastră prea a pornit din cap și prea adesea a fost învăluită în demagogie. Abia acum, prin astfel de gesturi, simți că devine o realitate.

E mișcător procesul sufletesc care a îndemnat pe fostul învățător dela Topoloveni să ia condeiul în mână și să-și petreacă vacanța adresând răvașe prietenilor lui țrani în loc să se soarească pe nu știu ce plajă de pe Riviera. Ion Mihalache a fost învățat dela sat să mucească mai aprig în toiul verii.

Ajuns pe înalta treaptă de răspundere marele luptător pentru acordarea de pământ țăranilor s'a putut convinge, într'un mod mai hotărât, că fără o muncă rațională agricolă marea operă a împrumutării este un adevărat dezastru pentru țară. Intâiul nostru isvor de bogăție a secat. Reînvierea lui nu va veni decât dela luminarea țărânimii și înzestrarea ei cu mijloacele necesare unei exploatare raționale. De aci creditul agricol, reorganizarea învățământului agricol și toate acele legiuri binecuvântate care vor deschide o epocă nouă în agricultura noastră. Și tot de aci aceste scrisori, cari unora li-se par inoperante, dar cari, venite din partea unui om în care țărâimea are atâta încredere de bună seamă că vor fi bogate în rezultate. Da; suntem și pentru măsurile coercitive. Dar când dragostea și înțelegerea le poate înlocui le preferăm pe acestea. Numai astfel simțim puterea democrației cucerind sufletele.

Mica Antantă a Studenților. — Legăturile de prietenie dintre Statele cărî alcătuesc Mica Antantă se înmulțesemereu. Cu fiecare legătură nouă se confirmă încă odată principiul așezat dela început la temelie acestei alianțe: prietenie dela popor la popor nu numai prietenia cabinetelor cu uși căptușite

ale diplomaților. Avem Mica Antantă a Presei, ale cărei congrese anuale sunt totdeauna prilejuri de largă cunoaștere de oameni și locuri, Mica Antantă a Femeilor, Mica Antantă Economică etc. Cu două săptămâni înainte și-au alcătuit și tinerii gruparea lor: Mica Antantă a Studenților.

Manifestări de amicitie între tinerii celor trei națiuni-prietene au existat din întâiul an de existență al Micii Antante. Îndeosebi cu Cehii aproape n'a existat an în care vizitele reciproce să nu se facă, totdeauna cu interes și căldură. În străinătate cele dintâiu prietenii se legau între ei, la congresele internaționale sprijinul și colaborarea între tinerii Micii Antante era o axiomă. S'au făcut chiar încercări pentru a pune bazele organizației care a luat ființă astăzi. La Paris, după cât știm, aceste încercări au ajuns și la rezultate pozitive. Există acolo o „Mică Antantă a Studenților”, care organizează serate și întruniri de propagandă.

Apropierea între cei mulți numai acum a intrat în făgașul organizării. Evenimentul a fost determinat de congresul internațional studentesc, ținut la Pesta. Vecini noștri Unguri se făcuseră adică, luntre și punte pentru a aduce în capitala lor nu numai congrese internaționale de bărbieri, de înotători și de filatelisti, ei și pe tinerii din întreaga lume, în nădejdea că inimile lor tinerești vor fi mai ușor impresionate de „tragedia Ungariei ciuntite”. După multe svârcoliri au reușit să facă și această ispravă. La Pesta s'a întâmplat însă ceea ce au prevăzut vechii cunoștători ai Ungurilor: Congresul a fost utilizat în toate chipurile pentru desfășurarea propagandei ungurești. Buzunarile tinerilor au fost căptușite cu tot felul de broșuri asupra „tragediei Trianonului”. Tinerii din Mica Antantă având indicii sigure de ceea ce se va întâmpla acolo au refuzat participarea la congres. Ei au ascultat mai degrabă chemarea studenților români de a veni la Cluj pentru a pune bazele „Micii Antante a Studenților”.

Obiectul noii grupări, ea și al tuturor celorlalte nu e numai defensiv. P. E. E. (Petite Entante des Etudiants) nu este numai o stavilă a propagandei ungurești, în cadrele ei se va face o largă colaborare de prietenie între tinerii celor trei țări. Prin ea se vor facilita schimburile de studenți, călătoriile de studii, propaganda de cunoaștere reciprocă. Spiritul larg în care e alcătuită îi dă șanse de viață lungă. E ceea ce îi urăm și noi.

Red.

Adresa abonatului:

UNIVERSITÉ DE NANCY

FACULTÉS DE DROIT, MÉDECINE,
SCIENCES, LETTRES, PHARMACIE

Instituts techniques conduisant au diplôme d'ingénieur:
CHIMIQUE, ELECTROTECHNIQUE ET DE MÉCANIQUE APPLIQUÉE, AGRICOLE ET COLONIAL GÉOLOGIE APPLIQUÉE, COMMERCIAL, DENTAIRE, SÉROTHERAPIQUE, ECOLE SUPÉRIEURE DE LA MÉTAL-LURGIE ET DE L'INDUSTRIE DES MINES, ECOLE DE BRASSERIE
Les diplomes d'Ingénieur délivrés par l'Université de Nancy sont enregistrés au Ministère de l'Instruction Publique

**Maison des Etudiants du Parc de Monbois
Restaurant Universitaire**

ETUDIANTS ETRANGERS: ENSEIGNEMENT SPECIAL DU FRANCAIS
Préparation aux Examens de l'Alliance Française

COURS DE L'ANNÉE SCOLAIRE: 3 NOVEMBRE — 1er JUILLET
COURS DE VACANCES: 9 JUILLET — 1er OCTOBRE

Diplomes d'Etudes francaises

Relations avec des Familles françaises assurées par un Comité de Patronage
Pour tous renseignements, s'adresser à l'Office de Renseignements
de l'Université, 13, Place Carnot

**Cassa de Păstrare și Banca
de Credit din Cluj Soc. An.**
Cluj, Piața Unirii No. 7.

**Capital social:
85 milioane lei**

SUCURSALE:

DEJ, SĂNĂMĂRTIN,
ALBA-IULIA, TG.-
MUREȘ, ORADEA.

Face toate operațiunile bancare în modul cel mai avantajos

Bancă autorizată pentru valute. - Antrepozit lângă calea ferată.

INSTITUTE AFILIATE:

Cassa de Păstrare din Turda-Arleş în Turda; Banca Economică și Cassa de Păstrare din jud. Alba, Atud; Banca Poporală S. A. în Huedin; Banca de Credit din Gherla S. A. în Gherla; Cassa de Păstrare din județul Odorhelu Soc. Anon. în Odorhelu; Cassa de Păstrare și Credit din Gheciu și jur Societate întmă în Reghinul.

„SCHMOLLPASTA”
S. A. Brașov

Fabrică de cremă de ghetă
Premiată la 30 de expoziții

Institut de Editură și Arte Grafice S. A. Cluj.

©B.C.U. Cluj